

PERIODIEK

Een klein gedeelte vande Heerlijckheit van MAERSEVEEN.

- 1. Scheelder huus.
- 2. Peerdten burgh.
- 3. Dooen bouck.
- 4. Vier hoven.
- 5. Middel coep.
- 6. Swaenenbergh.
- 7. Nijss op Diependael.
- 8. Endeel hof.
- 9. Somers berge.
- 10. Schijns ten Bos.
- 11. Nijss ter Meer.
- 12. Craydenburgh.

A. Neerheech.
B. Sluis oert.
C. Spruytenburg.
D. Daehuyck
E. 3 morgen hos.
F. Peters hagen.
G. Int gras.
H. De Schent.
I. Cap. Sonck.
K. Klein Hofse.
L. Oester Bos.
M. Boschven.
N. Syder heff.
O. Noorder heff.

H. Iwan Hantekooper, Ridder,
Heer van Maerseveen, Neerlych, &c.
Baronesse van Roet en Ingelken

Werpboten uit Tienhoven

Voor erkend scharrelvlees

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron
Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Bij ons is iedereen welkom
waar de fiets ook vandaan komt.

Nassastraat 99, Maarssen
Telefoon: 0346-760760

info@honigtweewielerspecialist.nl
www.honigtweewielerspecialist.nl

f VOLG ONS OP FACEBOOK
WWW.FACEBOOK.COM/HONIGTWEEWIELERSPECIALIST

VAN VREDENDAAL & ZN

aannemersbedrijf restauratiewerken

anno 1911

Harmonieweg 1 3603 BN Maarssen

info@vanvredendaalenzn.nl 0346 561356
www.vanvredendaalenzn.nl 06 12 961 465

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Voor informatie en contact met H.K.M.:

Website www.historischekringmaarsssen.nl en e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Bestuur:

Sander Sniijders, voorzitter

Arie van Ginkel, secretaris

Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.564168, e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Ronald van Tongeren, penningmeester

Tineke Barneveld, Hans van Bommel, Henk Blaauw, Bert de Ruiter, Jan Simonis, Ria Tjhuis, Arie de Zwart

Leden van verdienste:

drs. W. Smits (10-02-1994), C.W.P. Bloemendaal † (27-02-2003), mevr. A.P. van Haaften (26-02-2015)

Ereleden:

Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), J.H. Sagel (22-02-2001), B. de Ruiter (21-02-2002), Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006), B. Visschedijk (26-02-2009), Mevr. A. Wolters-Dekkers (03-03-2011), A. de Zwart (03-03-2011), H. Blaauw (06-03-2014)

Redactie Periodiek:

Jan Simonis (voorzitter), Willem Gresnigt (secretaris), Piet Gentenaar, Nelleke Hendrikse, Astrid Kuiper, Bert de Ruiter, Ria Tjhuis

Kopij zenden aan: Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 0346.563599, e-mail: bestuur3@historischekringmaarsssen.nl (ook verkoop losse nummers)

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap kost € 14 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring zie de website of neem contact op met Ronald van Tongeren, Wilhelminaweg 1a, 3603 CR Maarssen, tel.: 0346.556696, e-mail: penningmeester@historischekringmaarsssen.nl. Eventuele stortingen op ons rekeningnummer NL93INGB0002907376 t.n.v. Penningmeester H.K.M.

Vormgeving en productie:

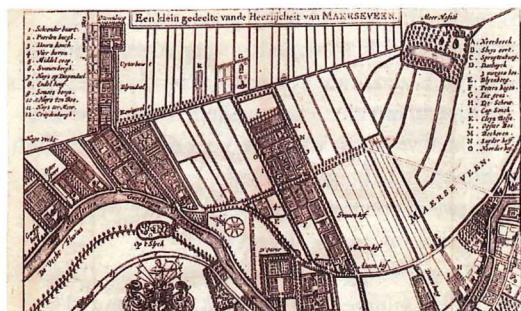
Topic Creatieve Communicatie,
Wierden

Colofon en Inhoud	75
Van de redactie en Kringnieuws	76
Open Monumentendag 2015	79
100 Jaar Verkade-Vechtalbom	80
Wybren Wijmstra (1898-1960), een vergeten architect, deel 1	88
De bouw van Maarssenbroek	95
Bodemvondst, werpkoten uit Tienhoven	97
De geschiedenis van 'De Coöperatieve Landbouwvereniging Maarssen', deel 3	100
Fotoalbum Ridderhofstad Bolenstein	106
Uit de oude schoenendoos, deel 63	109

OP DE COVER

PERIODIEK

Een kaart uit 1660 van "Een klein gedeelte van de Heerlijckheit van MAERSEVEEN"

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden. De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur. U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 oktober 2015.

Reacties op 'Oorlog en Bevrijding in Maarssen'

De redactie ontving veel lovende reacties op het themanummer van ons Periodiek over oorlog en bevrijding in Maarssen. Er waren ook e-mailberichten waarin aanvullende informatie werd gegeven over de in de artikelen beschreven personen en gebeurtenissen. Graag geven wij deze informatie door aan onze lezers. Delen van de e-mails die in dit kader niet van belang zijn, laten wij weg, ook in verband met de beschikbare ruimte. Dat wordt als volgt aangeduid: (...)

Erik Broeke uit Maarssen schreef naar aanleiding van het artikel 'De bevrijding in Maarssen: vreugde en verdriet':

"(...) Ik las in één van de artikelen over de gebeurtenis bij de Hoge Brug op Bevrijdingsdag 5 mei 1945. Mijn opa aan mijn vaders kant, Everardus Broeke (06-09-1895) is daarbij ook omgekomen. Hij had bij een boer in Maarssenbroek een kan melk gehaald en was op de terugweg. Helaas werd hij net als Willy Henrica Hems, die in het artikel wordt genoemd, als voorbijganger getroffen door een kogel vanuit het vuurgevecht tussen de BS en de Duitsers. Mijn oma bleef achter met 6 kinderen, de jongste 11 jaar. Het is niet de eerste keer dat ik over de gebeurtenis bij de Hoge Brug lees en dat daarbij het overlijden van Everardus Broeke niet wordt genoemd. Voor de betrokken familie en vrienden, voor zover ze nog in leven zijn, is zijn dramatische dood bij die gebeurtenis te ingrijpend om niet te vermelden. Ik hoop hiermee het verhaal voor een volgende keer dat er over wordt geschreven te hebben aangevuld."

In een tweede e-mail van de heer Broeke werd nog de volgende informatie gegeven:

"(...) Zo werd hij geraakt toen hij probeerde te schuilen voor het vuurgevecht aan de Maarssenbroekse kant van de brug en in het zuidelijk talud. Daar werd geschoten vanuit een schoenenfabriek (?).

Zwaar gewond is hij eerst gebracht naar het gebouw van de katholieke meisjesschool aan de Nassaustraart en vandaar overgebracht naar een ziekenhuis. Pas na lang zoeken vond mijn oma met zoon Jan hem in het Diaconessen ziekenhuis, waar hij intussen was overleden. (...) Opa werd begraven op het RK kerkhof aan de Straatweg en later overgebracht naar het Ereveld voor oorlogsslachtoffers in Loenen op de Veluwe. (...)"

Ook Winfried Spoelstra uit Utrecht reageerde op de beschrijving van de gebeurtenis bij de Hoge Brug in het artikel 'De bevrijding in Maarssen: vreugde en verdriet':

"(...) Op bladzijde 48 wordt het overlijden van Willy Hems vermeld. Ik woonde destijds met mijn ouders in de Burg. Egginkstraat 49 vlakbij de afslag naar de Kanaalstraat. Zelf ben ik van 23-09-1940 en was op die bewuste tragische dag vier en half jaar oud. Mijn moeder hoorde het geweervuur op de Hoge Brug en is boven op de slaapkamer gaan kijken. In de straat kwam een monteur van autobedrijf Broedelet, destijds gevestigd op de Straatweg, langs en mijn moeder heeft hem toen toegeroepen niet verder de hoek om te gaan. Hij heeft die waarschuwing genegeerd en is op de Kanaalstraat beschoten. Mijn moeder en ik zijn toen naar de achterzijde van ons huis gelopen om te zien hoe een en ander zou aflopen. Vanuit die positie konden we op de achterzijde van het huis van de familie Hems kijken en zagen we dat Willy daar een mat aan het uitkloppen was. De kogel die bestemd was voor de monteur van Broedelet trof heel tragisch Willy Hems. De herinnering aan Willy Hems is mij tot op de dag van vandaag altijd bij gebleven."

In het artikel 'Maarssen in oorlogstijd' wordt op pagina 43 vermeld dat in de laatste maanden van de oorlog meerdere leden van de BS gearresteerd werden. Zo ook Wim Snel en Jan Slager die naar Amersfoort gebracht werden, maar daar wisten te ontsnappen.

De heer Van Schaik stuurde een e-mail met aanvullende informatie over Wim Snel:

"(...) De opa van mijn vrouw, Wilhelmus Theodorus Snel (1914-2000), wonende op de

Vaartsedijk 23, werd tijdens de oorlog op 17 december 1944 door de Duitsers gearresteerd en gevangen gezet in de Wolvenpleingevangenis (Untersuchs- und Strafgefängnis Wolvenplein) te Utrecht. Hij werd daarna op 17 januari 1945 als gevangene in Kamp Amersfoort vastgezet. Hij is niet ontsnapt uit Kamp Amersfoort, maar uit de trein waarin hij op transport was gezet op 28 maart 1945. Tijdens het transport is hij met zijn zwager Johannes Slager (opgebracht in Kamp Amersfoort op 7 februari 1945) uit de trein gesprongen. Bestemming van de trein was (vermoedelijk) Neuengamme, maar daar is de trein (op die datum) nooit angekommen.”

De heer Van Schaik stuurde ons ook documenten met betrekking tot de gevangenschap van Wim Snel: een lijst (Häftlings Geldverwaltung) waarop staat met hoeveel geld de gevangenen Kamp Amersfoort binnen kwamen, de kamp-registratiekaart van Wim Snel en een lijst van namen van gearresteerden die op 26 december 1944 in de Wolvenpleingevangenis vastzaten.

Joop Renes-de Nijs (Gieten, Drenthe) reageerde eveneens op het artikel ‘De bevrijding in Maarssen: vreugde en verdriet’.

“(…) Ik vroeg mij af of er ook iets bekend is over de kinderen die de laatste maanden van de oorlog en direct na de bevrijding uitgezonden zijn geweest, o.a. naar Friesland en Drenthe. Ik ben zelf één van de kinderen die in Drenthe geweest is. Bij mijn weten is hierover nooit iets gepubliceerd. Misschien kunnen mijn “lotgenoten” hier iets over vertellen. Nu kan het nog, want de meesten zijn al behoorlijk op leeftijd. Volgens mij werd e.e.a. verzorgd door kapelaan Vendrik in samenwerking met de heer Zwaardemaker, die zijn vrachtwagen ter beschikking stelde, de heer Dorus Dekker (chauffeur) en de heer Grootenboer (leraar van de MULO). Ik hoop dat ik het mij goed herinner, want het is inmiddels 70 jaar geleden.”

Kor Buist uit Maarssen schreef naar aanleiding van de bijdrage ‘Augustus 1945. Berichten uit Maarssen van onze correspondent W.J.N. van Wensen’ het volgende aan de auteur van het artikel:

“(…) Van de heer Van Wensen is je weinig bekend. Ik denk wel te weten wie het was. W.J.N. van Wen-

sen werkte op de gemeentesecretarie van Maarssen. Hij was “de kabinetsman” van burgemeester De Ruiter en later van burgemeester Waverijn. Onder de laatste werd hij organiek de man van het kabinet en voorlichting. Hij had een eigen (middelste) kamer op de eerste verdieping van Goudestein aan de kant van de Diependaalsedijk. Mensen ‘van de krant’ kwamen vaak met hem een praatje maken. De opmerking over het ouderwetse taalgebruik is begrijpelijk. Van Wensen was ambtelijke stijl en taal gewend. Die wat formele taal had hij zich eigen gemaakt, onder meer bij voordrachten voor Koninklijke onderscheidingen.

Het kwam vrij veel voor dat in kleine gemeenten een ambtenaar van de secretarie tevens correspondent was voor een aantal kranten. Daar hoorde je immers vaak als eerste het belangrijke nieuws. Zo’n 50 – 60 jaar geleden was bijvoorbeeld bij brand het alarmnummer dikwijls het telefoonnummer van het gemeentehuis. Overdag schakelde men dan de sirene in om de vrijwilligers op te roepen en men zorgde er voor dat bij de commandant en de brandweergarage de plek van de brand bekend werd. De brandweer bestond voor 100% uit vrijwilligers die overdag her en der aan het werk waren.

Van Wensen woonde aan de Rembrandtsingel 12. Waarschijnlijk waren de Van Wensens aan de Wilhelminaweg 2 zijn ouders en woonde hij in 1945 nog thuis.”

Alle mensen die gereageerd hebben op het thema-nummer willen wij graag hartelijk bedanken.

Vertrek van E. van Diepen en komst van Piet Gentenaar

Eugène van Diepen, lid van de redactie van het Periodiek, heeft laten weten dat hij wegens drukke werkzaamheden de redactie zal verlaten. Graag willen bestuur en redactie Eugène bedanken voor zijn inzet als redactielid, onder andere als nauwgezette corrector van de manuscripten. Gelukkig kunnen wij u melden dat Piet Gentenaar zich bereid heeft verklaard toe te treden tot de redactie. Piet zal zich in het bijzonder bezighouden met de correctie van teksten en naar wij hopen op termijn ook optreden als auteur.

Mededeling aan onze lezers

De lezer zal in dit nummer de serie over Tienhoven van de hand van Arie de Zwart missen. Dat komt door ruimtegebrek, maar in aflevering 4 van het Periodiek wordt de serie weer voortgezet.

Kringnieuws

Excursie

Zaterdag 23 mei was de excursie naar Rotterdam. De bus vertrok om 9.00 uur bij de voormalige brandweerkazerne. Na aankomst bij het stationsplein in Rotterdam dronken we koffie met gebak bij het Grand-café Engels. Om 10.45 uur verdeelde het gezelschap zich in drie groepen. Hierna genoten we, onder leiding van prima Gildegidsen, van een werkelijk fraaie stadswandeling. Indrukwekkend om te zien hoe Rotterdam herbouwd is na de verschrikkelijke bombardementsschade van 14 mei 1940.

Na de lunch kon, voor wie dat wilde, nog een bezoek gebracht worden aan de grote moderne Markthal. Daarna volgde een ruim twee uur durende rondrit met de bus door Rotterdam. Mede door de bijzondere gids werd dit voor velen het hoogtepunt van de dag. Enkele keren kregen we de gelegenheid om de bus te verlaten om bezienswaardigheden beter te kunnen bekijken, waarbij het prachtige Delfshaven.

Passend bij de sfeer van de dag toonde de chauffeur zich een heer in het verkeer, opvallend was dat in het drukke stadsverkeer. We kunnen met groot genoegen terugkijken op één van de mooiste van de 35 busexcursies sinds het beginjaar 1982. Onze dank gaat uit naar Ria Tijhuis en Tineke Barneveld voor het vele voorbereidende werk. We kijken met spanning uit naar de volgende excursie.

Programma van lezingen 2015 -2016

Op **donderdag 1 oktober 2015** komt Kees Schipper een lezing verzorgen over de Hollandse Waterlinie.

Op **donderdag 26 november 2015** is er een lezing over het Julianapark, of zoals hij vroeger heette 'De tuin van Kol', in Utrecht-Noord. Deze lezing wordt gegeven door Lenneke Berkhout.

Op **donderdag 14 januari 2016** wordt er door Mr. J.C. van Hasselt een lezing verzorgd over de Ridderlijke Deutsche Orde.

Op **donderdag 10 maart 2016** is de jaarvergadering. Het programma na de pauze wordt nog nader bekend gemaakt.

Op **donderdag 14 april 2016** geeft Hans van Bommel een lezing met als titel 'Wandeling door Maarssen'. Bovenstaand programma wordt gehouden in De Open Hof. Aanvang van deze avonden is 20.00 uur.

Schenkeningen

Van Bas Wiegeraad boeken over de bekende pastoor Ariëns (1908-1926 in Maarssen), een grote collectie ansichtkaarten van Maarssen en een foto van de Stokmanssteeg.

Van Teus van Dam een overzichtsboek uit 1895 over de aanleg van het Merwedekanaal en een boekje uit 1952 over de aanleg van het Amsterdam-Rijnkanaal.

Van Jan Molhuijsen diverse bodenvondsten uit Tienhoven, waaronder werpkootjes (zie artikel in dit periodiek van Jaap Kottman).

Van de heer Jütte diverse boeken aangeboden op de jaarmarkt.

Van de heer W. Kerkvliet een collectie foto's van de Transportwerktuigenfabriek Langerak en Van Lingen en een sleutelhanger van de N.V. Olieraffinaderij Zuilen aan de Zandweg (naast Vechtenstein).

Uit de nalatenschap van mede-oprichter en oudvoorzitter van de Kring, Dick Dekker, diverse documenten, boeken, dia's en foto's.

Onze actieve archief/bibliotheekgroep heeft al deze schenkingen al geregistreerd en opgeborgen. Bijzondere dank voor alle gevers.

100 jaar Verkade-album 'De Vecht' in Vechtstreekmuseum

Waarschijnlijk heeft geen reclamecampagne in Nederland zoveel succes gehad als de albumreclame van de firma Verkade uit Zaandam. In deze aflevering van ons Periodiek is een uitvoerig artikel te lezen over één van deze albums, het album van Jac. P. Thijsse over 'De Vecht' dat 100 jaar geleden werd gepubliceerd. Bezoek ook de tentoonstelling over dit album vanaf 1 september te zien in het Vechtstreekmuseum. ●

Open monumentendag 12 en 13 september

Maarssen, Oud-Zuilen en omstreken

De volgende monumenten en instellingen zijn gratis te bezoeken. Let op per monument zijn er verschillende openingsdagen en openingstijden.

Gemeentehuis Goudestein, Diependaalsedijk 19, Maarssen-Dorp. Open op 12 september van 12.00 uur tot 16.00 uur.

U kunt op deze dag onder begeleiding Goudestein verkennen en luisteren naar een korte lezing van Hans van Bommel over de geschiedenis van Goudestein en de Huydecopers. De lezing wordt tweemaal gegeven om 13.30 uur en om 15.30 uur in de trouwzaal.

U kunt voorts foto's bekijken van de recente restauratie van Goudestein en van de laatste bewoners van Goudestein, de familie Royaards-Huydecoper. De Historische Kring Maarssen is met een kraam aanwezig in het gebouw.

Vechtstreekmuseum, naast het Gemeentehuis. Op 12 en 13 september open van 11.00 uur tot 17.00 uur. U kunt twee exposities gratis bezoeken: 'Van alderley Gekook' en '100 Jaar Verkade-album De Vecht'. Het terras is ook open. Wat een gemiddelde zeventiende eeuw op tafel toverde of voorgeschoteld kreeg, gaan we in de tentoonstelling 'Van alderley Gekook' aan u laten zien.

U kunt ook naar de tentoonstelling over '100 jaar Verkade-album De Vecht'. Waarschijnlijk heeft geen reclamecampagne in Nederland zoveel succes gehad als de album-reclame van de firma Verkade uit Zaandam.

Eén van deze albums is het album van Jac. P. Thijsse over 'De Vecht'.

Heilig Hart kerk, Breedstraat 3, Maarssen-Dorp. Open op 12 september van 11.00 uur tot 16.00 uur.

U bent op deze dag van harte welkom voor een bezichtiging van de kerk en/of torenbeklimming met bezoek aan het carillon. Beiaardier Wout van der Linden zal uitleg geven en het carillon bespelen. U kunt voorts genieten van de bespeling van het Lindsen-orgel.

Zaalkerkje van de Gereformeerde gemeente uit 1892, Kerkweg 14, Maarssen-Dorp. Open voor bezichtiging op 12 september van 10.00 uur tot 16.00 uur.

Op deze dag is er ook een expositie te zien van uitvaartfotografie van Petra Oudshoorn.

Dorpskerk Maarssen, Kerkweg 19, Maarssen-Dorp. Open op 12 september van 10.30 uur tot 16.00 uur.

Er zijn mensen aanwezig aan wie u vragen kunt stellen over de kerk. Het Meere orgel zal de gehele dag bespeeld worden door verschillende organisten.

C-Fordt Maarsseveen, Herenweg 3, Maarssen. Open zaterdag 12 september en zondag 13 september van 10.00 uur tot 17.00 uur. Parkeren kan achter het fort (ingang vanaf de Maarsseveense vaart).

U kunt de tentoonstelling '(geen) BUNKERS' bezoeken. De tentoonstelling gaat over groepsschuilplaatsen. Fotograaf Hendrik Dijk heeft er

een groot aantal gefotografeerd en Amerikaanse kunstenaars hebben artistieke interpretaties gemaakt van de groepsschuilplaatsen.

Molens van Oud-Zuilen: de molen van de polder Westbroek ligt aan de Nedereindsevaart 3 en de molen van de polder Buitenweg aan Oostwaard 2. Beide molens zijn open op 12 en 13 september van 10.00 uur tot 16.30 uur.

De molens draaien op beide monumentendagen, zijn versierd met vlaggen en open voor bezichtiging.

Slot Zuylen, Tournooiveld 1, Oud-Zuilen. Op zaterdag is het Slot gratis te bezichtigen (alleen met een rondleiding). Vanaf 11.30 tot 16.00 uur bent u elk half uur van harte welkom voor een rondleiding. Vanaf 11.00 uur zijn ook de tuin, het museumcafé en het informatiecentrum 'Het Land van Zuylen' in het Koetshuis geopend. In de tuin zijn beelden en schilderijen te zien van Lolke van der Bij en Marianne van Dedem-Henstra. De kunstenaars zijn zelf aanwezig om hun werk toe te lichten.

Begraafplaats Oud-Zuilen aan de Groeneweg (niet ver van Slot Zuylen). Open op 12 en 13 september van zonsopgang tot zonsondergang.

Streekmuseum Vredegoed, Heuvelaan 7, Oud-Maarsseveen/Tienhoven. Open op zaterdag 12 september van 13.00 uur tot 17.00 uur. Er worden pannenkoeken gebakken voor de bezoekers! ●

100 jaar Verkade-album 'De Vecht'

van Jac. P. Thijsse

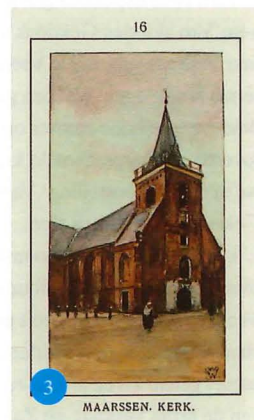
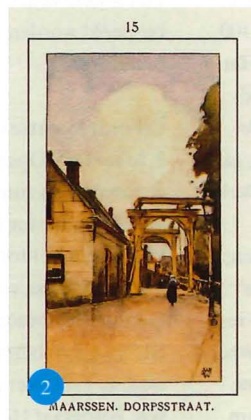
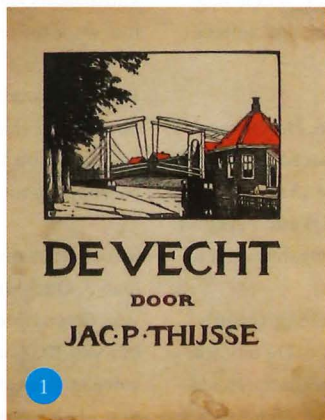
Door: *Tineke Barneveld*

Waarschijnlijk heeft geen reclamecampagne in Nederland zoveel succes gehad als de album-reclame van de firma Verkade uit Zaandam. Begin 1900 gaf Verkade bij haar producten losse kleurenplaatjes uit die in een album verzameld konden worden. De koek- en beschuifabrikant had natuurkenner Jac. P. Thijsse gevraagd de teksten te schrijven voor het merendeel van de verzamelalbums. Hun samenwerking leidde niet alleen tot een spectaculair hoge omzet van koek en beschuif, maar bevorderde tegelijkertijd de belangstelling voor de natuur en het landschap in Nederland en legde de basis voor de natuurbeschermingsbeweging. Dit resultaat was vooral te danken aan het aanstekelijk enthousiasme en de frisse en heldere schrijfstijl van Thijsse. In dit periodiek wil ik uw aandacht vragen voor het album 'De Vecht' dat honderd jaar geleden in 1915 door Verkade werd uitgegeven en wel in het bijzonder voor het gedeelte van het boek dat over de wandeling gaat van Utrecht tot Nieuwersluis.

Hoe het begon

Het verhaal begint in 1900. Ericus Verkade jr. merkt dat buitenlandse fabrikanten hun omzet verhogen door het weggeven van cadeautjes. Plaatjes voor insteekalbums doen het goed in Duitsland. Hij koopt een partij van die plaatjes maar bergt

ze voorlopig op zolder op. Drie jaar later brengt hij de plaatjes uit bij zijn verpakte koek en beschuif en zo verschijnen de eerste albums. Een allegaartje van afbeeldingen van verschillende onderwerpen zoals vruchten, landbouw en walvisvaart. De plaatjes gaan erin als 'gesneden koek' en in twee maanden wordt de koekomzet verdubbeld. De familie Verkade besluit om het professioneel aan te pakken. Zij wil een serie plaatjesboeken uitgeven over één onderwerp. De natuur in Nederland staat rond die eeuwwisseling zeer in de belangstelling en de gebroeders Verkade vinden – idealisten als zij zijn – dat het geld dat zij voor reclame willen uitgeven, tegelijkertijd nuttig kan worden besteed aan verbreding van kennis onder het volk. Zij vragen Jac. P. Thijsse om de teksten te schrijven voor de albums. Thijsse is op dat moment al bekend door een serie boekjes over de natuur, die hij samen met zijn vriend E. Heimans heeft geschreven en Thijsse verzorgde ook een natuurcolumn in het Algemeen Handelsblad. Voor de illustraties worden drie mensen aangetrokken: Jan van Oort, specialist op het gebied van vogels, Jan Voerman jr. met een voorliefde voor landschappen en wilde planten en L.W.R. Wenckebach die, net als beide andere kunstenaars, sterk beïnvloed wordt door de Haagse School.

Wie wás Jac. P. Thijssse?

Jacobus Pieter Thijssse (roepnaam Ko) werd in 1865 in Maastricht geboren. Zijn vader was sergeant in het leger. Tijdens zijn jeugd verhuisde het gezin naar garnizoensplaats Grave, later naar Woerden en tenslotte naar Amsterdam. Ko zwierf bij voorkeur in zijn eentje rond in de vrije natuur en deed daarbij ervaringen op die hij later in zijn albums zou verwerken. Hij bezocht in Amsterdam de Gemeentelijke Kweekschool en behaalde in 1883 zijn akte van bekwaamheid als onderwijzer. Later werd hij benoemd als leraar biologie aan het Kennemer Lyceum in Bloemendaal. Thijssse krijgt het verzoek van Verkade om de albums te schrijven over de natuur en het landschap en begrijpt als pedagoog heel goed dat dit een unieke kans is om de kennis over de natuur onder een groot publiek te verspreiden. In het voorjaar van 1906 verschijnt het eerste 'echte' Verkade-album 'Lente', al snel gevolgd door de albums 'Zomer', 'Herfst' en 'Winter'. De boeken zijn een groot succes; prachtige kleurige illustraties en de teksten van Thijssse zijn zeer toegankelijk en in een opgewekte, eenvoudige en ontspannen stijl geschreven die zowel kinderen als volwassenen aanspreekt. De koekjesfabriek Verkade vaart wel bij de albumactie en weet door de plaatjes veel mensen aan zich te binden. Biologe Marga Coesèl,

die met veel deskundigheid het boek *Natuurlijk Verkade* heeft geschreven over de geschiedenis van de Verkade-albums, zegt over Thijssse: "Het is bij het lezen van de albums van Thijssse alsof hij naast je zit. Zijn toon is nooit belerend, maar hij weet steeds verwondering en nieuwsgierigheid op te wekken. De albums geven daarmee onbedoeld een goed beeld van Thijssse zelf: onbekommerd en grenzeloos optimistisch. Een levensgenieter met een veelzijdige belangstelling en zeker geen eenzijdige natuurliefhebber of drammerige natuurbeschermer". Hoeveel invloed Jac. P. Thijssse en de Verkade-albums hadden op de Nederlandse bevolking wordt duidelijk uit het citaat van Jan Wolkers uit 1995: "In mijn prille jeugd waren er maar twee schrijvers: God die de Bijbel had geschreven en Jac. P. Thijssse, die de albums van Verkade geschreven had".

In zeer veel huiskamers werd met groot enthousiasme de plek in het album opgezocht waar het reclameplaatje moest komen en met een kwastje werd de gluton-lijm op de achterkant gesmeerd. Er heerste een verzameldrift in het land en iedereen at ontbijtkoek en beschuit van Verkade om de plaatjes van een album compleet te krijgen. Er werd zelfs door de Zaanse fabrikant een ruilafdeling opgericht. Na de serie over de jaargetijden verschijnen 'Blonde duinen' en 'De bonte wei' en in 1912 wordt het album 'Het Naardermeer' uitgebracht. De jonge Thijssse had de flora en fauna daar in zijn omzwervingen goed leren kennen en ondanks het feit dat de stoomtrein er sinds 1874 doorheen denderde, beschouwde hij het Naardermeer als een waardevol natuurgebied met een rijk gevarieerde vogelstand. De gemeente Amsterdam had in 1904 het plan opgevat om het Naardermeer op te kopen om het als vuilstortplaats te gebruiken. Thijssse was diep verontwaardigd over dit 'schandalige plan', liet een vlammend protest horen en zette zich in voor het behoud van het Naardermeer. De vuilstort ging niet door, onder meer vanwege de hoge kosten die ermee gemoeid waren. Thijssse's doorzettingsvermogen en persoonlijke inzet hebben geleid tot de oprichting van Natuurmonumenten in 1905. Het Naardermeer is het eerste natuurreservaat dat door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten werd aangekocht. Thijssse zou tot zijn dood secretaris zijn van de Vereniging.

KAART VAN DE VECHTSTREEK.

Verklaring.
 Steden. — Dorpen en gehuchten. — Spoorweg. — Straatweg. — Grintweg. — Landweg.

nerij Zijdebaalen die door waterkracht werd aangedreven. Het Vechtwater vindt hij smerig en hij komt langs een oud hek, anno 1704 van het huis Roozen-daal, maar van het grote landhuis is niets meer over. Bij fort De Klop maakt hij een tekeningetje van een paar hoge eiken aan de Klopvaart, maar een schild-wacht komt kijken en zegt dat het streng verboden is om tekeningen van versterkingen te maken. Hij wandelt langs een voormalige steenoven, nu borstelfabriek en nadert over de Daalsedijk het dorp Zuilen. *“Dat kleine Zuilen vind ik nu het allermooiste dorpje aan de Vecht. 't Ligt open en bloot aan 't heldere water; want de Vecht heeft al lang zijn Utrechtsche troebelheid overwonnen. Aardig kerkje, mooi rechthuis, kleurige daakjes, rood met wit geblokte vensterluiken en tusschen de boomen van den rechteroever schemert het oud kasteel, dat, al is het in de achttiende eeuw gerestaureerd, toch nog sterk herinnert aan de middeleeuwen”.*

4

ZUILEN. DORP.

In het bos op de linkeroever bloeien op die zonnige april morgen duizenden en duizenden bosanemoontjes. Thijssse schenkt veel aandacht aan Slot Zuylen en noemt Jacoba van Beieren een aardige vrouw met veel liefhebberijen die mogelijk op het slot een moerbeiboom heeft geplant als het tenminste een variant is geweest van de zwarte moerbei. De witte soort is pas aangeplant in Noord-Italië in het midden van de veertiende eeuw *“en zo vlug ging het in dien tijd niet, dat zestig of zeventig jaar later onze gravinnen al met stekjes van zoo'n [witte moerbei] boom rondliepen”*. In het bos van Zuilen hoort hij het gezang van wel duizend koperwieken in de kronen der bomen of in de takken van de lage heesters. Lopend langs de pannembakkerij met zijn vette rivierklei

komt hij bij de twee poldermolens die hij tekent in zijn schetsboek. Ook hier merkt Thijssse dat een schildwacht zijn activiteiten gadeslaat.

Oponthoud in Maarssen

Over de oostelijke oever wandelen Thijssse en zijn vrouw verder richting Maarssen. Langs het oude buiten 'Vechtsteyn' met een heel oud koetshuis. Aan de overzijde ziet hij een fabriek in werking, een vervallen oud werfje, een 'coquet' theehuisje en een pakhuis. In de bocht van de rivier ligt Huis Ten Bosch en dan volgt de gracht waar de huizen zij aan zij staan en dán worden Thijssse en zijn vrouw tegengehouden door een forse luitenant van de infanterie die zegt: *“heer met slappen hoed en dame in 't groen met grijze boa, wilt u zoo goed zijn, hier even binnen te komen”*. De schildwacht van de Zuilense molens heeft zijn collega's getelefoneerd! In zijn eigen woorden zegt Thijssse: *“Daar stonden wij nu op het bureau. Terwijl de kapitein ons een streng verhoor afnam, kwam er ook nog een stoere rijksveldwachter opdagen. Die was ook al opgebeld en het wachtlokaal stond bovendien vol soldaten. Gelukkig zijn onze (Verkade) albums in ons land nogal bekend en zoo kon ik op bevredigende wijze rekenschap geven van de onschadelijkheid van mijn werk, maar voor wij ontslagen waren, moest ik toch beloven, dat ik verder op mijn wandeling buitenshuis in 't geheel geen tekeningen of aantekeningen meer zou maken. Daar heb ik mij dan ook braaf aan gehouden, want 't gaat niet aan, om onnoodig opschudding te veroorzaken. Intusschen hadden wij een aardigen kijk gekregen op de bijdehandheid van onze schildwachten en de vaardigheid en ernst van de militaire autoriteiten”*.

Door dit oponthoud dreigt het reisplan aardig in duigen te vallen want het idee was de trein van 4.03 uur te halen in Nieuwersluis en daarom draven Thijssse en zijn vrouw *‘met groter vaart door Maarssen dan in zoo'n aanzienlijk dorp betamelijk is’*. Hij noemt Maarssen *“het grootste dorp van de Vechtstreek met bijna vierduizend inwoners, die zich de weelde kunnen veroorloven van gaslicht en electrisch licht en leidingwater. Ook wordt de gezelligheid er bevorderd door sociëteit, kegelbaan, badinrichting, ijsclub, gymnastiek-vereeniging en tennisbanen. De winter-avonden, (zoo lees ik letterlijk in de gids voor de Vechtstreek, waaraan ik deze bijzonderheden ontleen) worden verkort op de aangenaamste wijze door “Het Nut”, de mannenzangvereeniging “Zang en Vriendschap” en een fanfarecorps. Wie zou*

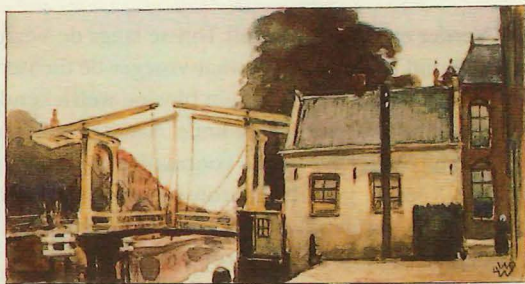
5

MAARSSSEN. DORP.

7

6

MAARSSSEN. OPHAALBRUG.

8

7

MAARSSSEN. NOORDZIJDE.

9

9

MAARSSSEN. HUIZE BOLESTEIN.

10

11

MAARSSSEN. HUIZE VECHTOEVER.

11

12

MAARSSSEN. LANGS HET JAAGPAD.

12

dus niet graag in Maarssen willen wonen?"

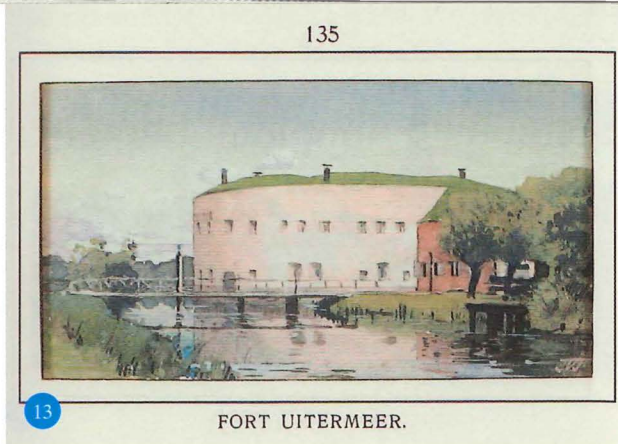
Thijssse is genoodzaakt zich verder te haasten over de oostoever van de Vecht, langs Doornburgh, daarnaast Goudestein, een rijk zeventiende-eeuws indrukwekkend huis. Aan de overkant ziet hij Bolenstein, maar hij wacht zich er wel voor om aantekeningen te maken en houdt zijn schetsboekje diep in zijn zak verborgen. Hij zegt

dat in de Vechtlinie "vinnige forten liggen, nu als eilandjes in de groene vlakte, maar als de nood aan den man komt, worden het eilandjes in overstroomd gebied. En overal, ook op de westoever, stonden kanonnen opgesteld achter prachtig afge- werkte borstweringen met scherfvrije schuilplaatsen en uitkijktorens (...). Wij zullen de jaren 1914 en 1915 niet licht vergeten".

Verder en verder wandelt Thijssse langs de Vecht en komt bij Cromwijck waar vroeger de dichter Rotgans woonde. In de tuin bloeien welriekende viooltjes onder een oude linde. Aan de overzijde ziet hij Slangenvecht, de voormalige woonplaats van Kees de Tippelaar. Grote bewondering had Thijssse voor deze wandelspecialist die enorme dagmarsen aflegde in Europa en Azië. In zijn jeugd had hij veel gehoord over C.A.A. Dudok de Wit (Kees de Tippelaar) en hij probeerde zijn voorbeeld te volgen. Verder dan Amsterdam-Baarn vice versa was hij niet gekomen. Veel woorden wijdt Thijssse aan de historie van Oudaen, Nijenrode en het landgoed Gunterstein en roemt op deze aprildag de bloesem van de kersen- en appelbomen en het vogelgezag van de Vechtstreek. Verder lopend heeft hij het waterland van de Vechtplassen aan zijn rechterhand en ziet hij links aan de overzijde van de Vecht een rij buitens: Hofwerk, Vijverhof, Over-Holland, Sterrenschans en Rupelmonde. Hij ziet boothuisjes, aanlegplaatsen, theekoepels en waterhoentjes in de Vecht. In Nieuwersluis missen Thijssse en zijn vrouw hun trein en de volgende trein heeft ook nog drie kwartier vertraging. Het reisschema is door hun arrestatie in Maarssen danig in het honderd gelopen!

Toch een verboden plaatje

Eén tekening van een militair object is toch terechtgekomen in *'De Vecht'*: Fort Uitermeer bij Weesp (zie afbeelding 13). Thijssse had dit fort, dat eruit zag als een 'groot wit kasteel', genoemd in zijn tekst vanwege de oeverwaluwen in de wallen en de groeiplaats van de zeldzame zomerklokjes in de omgeving. Tekenaar Jan Voerman jr. had argeloos en kennelijk ongehinderd een tekening van het fort gemaakt. Het plaatje leverde Verkade heel wat moeilijkheden op: de dienstdoende commandant vond verspreiding van de afbeelding 'ontoelaatbaar' en het kostte de fabrikant veel overredingskracht om toestemming te krijgen *'De Vecht'* toch in de handel te brengen.²⁾

FORT UITERMEER.

Verkade-album *'De Vecht'* kost 60 cent in 1915

Het plaatjesalbum *'De Vecht'* heeft verder de volgende hoofdstukken: Nieuwersluis tot Nigtevecht, Op zijwegen, Door de plassen, en eindigt met het vrolijk verslag van een roeitocht op de Vecht die Thijssse in zijn jeugd maakte met vrienden. Hij was een zeer onderhoudend verteller. Voor u, leden van de HKM, heb ik mij vooral gericht op het gedeelte van het album dat over Maarssen gaat. Ik vermoed dat menigeen van u het album *'De Vecht'* in de boekenkast heeft staan en het is zeker de moeite waard de buitengewoon mooie afbeeldingen nog eens aandachtig te bekijken en de zeer leesbare tekst van Thijssse te herlezen. De eerste albums werden steeds voor 50 cent aan de consument verkocht. Door stijging van de papierenprijs en hogere productiekosten zag Verkade zich genoodzaakt prijsverhogingen door te voeren. *'De Vecht'* werd voor 60 cent verkocht, *'De IJssel'*, dat in die tijd met één s werd geschreven, voor drie kwartjes en voor het daaropvolgende album *'Friesland'* moest zelfs een gulden worden betaald.

Andere Verkade-albums

Met de reisalbums bleek Verkade een heel nieuwe markt aan te boren. Het toerisme was in Nederland sinds 1900 in opkomst maar er bestond nog nauwelijks toeristische literatuur. De manier waarop Thijssse het land beschreef, was ongewoon, verrassend en uitnodigend. Na het uitkomen van het album *'De IJssel'* in 1918 stopte Verkade een tijd met Thijssse en andere schrijvers werkten voor de Zaanse fabrikant: Portielje, Van Laren en Kuylman.

In 1922 kreeg Thijssse een eredoctoraat in de wis- en natuurkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Deze onderscheiding gaf hem het benodigde aanzien en de erkenning van zijn kwaliteiten. In 1926 gaat Thijssse weer met Verkade in zee en het album 'Bloemen in onzen tuin' verschijnt; de auteur wordt nu op de omslag vermeld als Dr. Jac. P. Thijssse. Later volgen onder andere de albums 'Paddestoelen', 'De bloemen en haar vrienden', 'Waar wij wonen', 'Onze groote rivieren' en 'Vogelzang'. Thijssse heeft aan twintig van de vijfendertig Verkade-albums meegewerkt. De relatie met de firma Verkade is altijd goed geweest. Mevrouw Thijssse was in 1938 overleden. Eind 1944 werd de villa van Thijssse in Bloemendaal door de bezetter gevorderd en hij evacueerde naar een huis in Overveen. Op 7 januari 1945 schreef Thijssse nog een briefje aan Verkade, waarin hij bedankte voor het kerstpakket dat hij had ontvangen. De dag daarna overleed hij op 79-jarige leeftijd.

Herdrukken

In 1974 kwamen de herdrukken van 'Lente', 'Zomer', 'Herfst' en 'Winter' op de markt. De plaatjes werden er in een los katern bijgeleverd. Ook de albums 'Friesland' (1979), 'Het Naardermeer' (1980), 'Langs de Zuiderzee' en 'De bloemen en haar vrienden' (1984) werden herdrukt. In 1988 kwam 'Texel' aan de beurt. De facsimile-druk van 'De Vecht' verscheen in 1996 en het jaar daarna 'De IJssel'. Plaatjes plakken was bij de laatste albums niet meer nodig want de oorspronkelijke aquarellen werden meegedrukt. In september 2015 komt in het Vechtstreekmuseum een tentoonstelling over 100 jaar Verkade-album 'De Vecht'. Ongetwijfeld kunt u ook daar genieten van de prachtige Verkade-tekeningen! ●

Noten

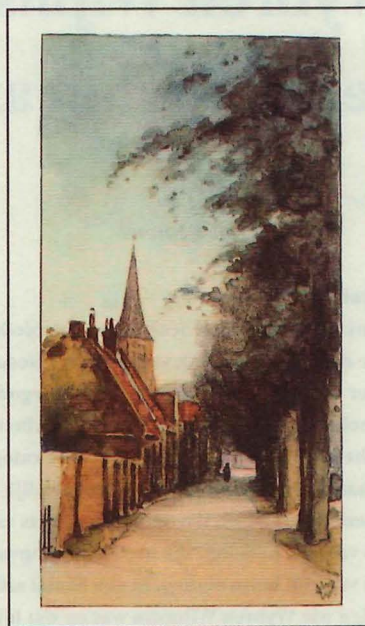
1. M. Donkersloot-de Vrij, Jaarboekje 1985 Oudheidkundig Genootschap Niftarlake
2. Marga Coesèl, Natuurlijk Verkade, het verhaal van de albums

Bronnen

Marga Coesèl, Natuurlijk Verkade, het verhaal van de albums.
S. Dijkhuizen, Jac. P. Thijssse, een biografie.
Jac. P. Thijssse, 'De Vecht'.

Met dank aan Ria Tjhuis voor de foto's en reproducties in dit artikel.

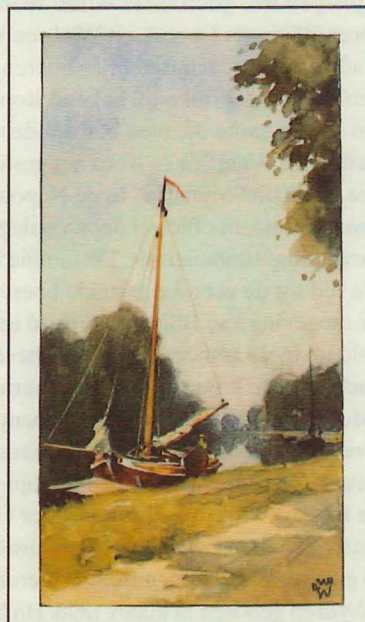
18

MAARSSSEN.

14 BOLENSTEINSCHE STRAAT.

19

MAARSSSEN.

15 BOEIER OP DE VECHT.

Wybren Wijnstra (1898-1960), een vergeten architect

Deel 1

Door: Jan Simonis en
Hans van Bommel

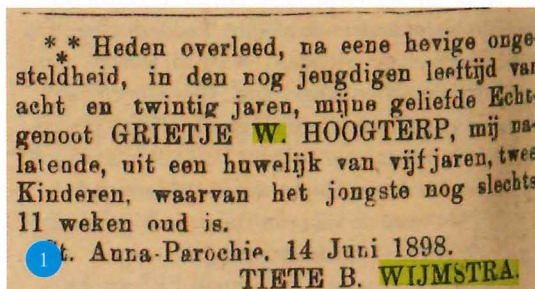
Vooraf

De architectuurgeschiedenis is een geschiedenis van grote namen. De aanblik van gebouwd Nederland is echter vooral bepaald door de grote categorie van minder bekende of vergeten architecten. Wybren Wijnstra, architect te Maarssen, behoort tot deze categorie, hoewel een aantal van zijn werken tot gemeentelijk of rijksmonument is verklaard. We weten bijna niets van deze man, niets van zijn persoon, zijn architectuuropvattingen en niets van zijn bouwwerken. In een aantal artikelen laten we zien wie Wybren Wijnstra was en wat hij bouwde. Zo verduidelijken we ook zijn betekenis voor de lokale bouwkunst en gebouwde omgeving. Het accent ligt op zijn activiteiten in Maarssen en omgeving.

De jongen die geen boer wilde worden

Wybren Wijnstra (spreek uit Wiebren Wiemstra) was afkomstig uit een oud Fries boerengeslacht dat zoals toen gebruikelijk bekend stond onder de naam van de sathe die men bewoonde.¹⁾ Dat was de sathe 'De Wijn' en zo werd het geslacht bekend onder de naam 'Wijnstra'. In de Napoleontische tijd werd de naam officieel door vastlegging in de bevolkingsadministratie. De familie behoorde in die tijd tot de zeer welgestelde boerenfamilies in de omgeving van Blija en Ferwerd in Noord-Friesland. In de gemeente Ferwerd heeft men het geslacht van de Wijnstra's in herinnering gehouden door een huis naar hen te vernoemen.

Wybren werd geboren in St. Anna-Parochie in de streek (en gemeente) Het Bildt. Zijn vader Tiete Baukes Wijnstra en zijn moeder Grietje W. Hoogterp hadden zich daar na hun huwelijk in 1893 gevestigd. Zij kregen twee kinderen, waaronder Wybren geboren in maart 1898. Hij heeft zijn moeder niet gekend. Zij overleed in juni 1898 op 28-jarige leeftijd, slechts elf weken na de geboorte van haar jongste zoon (zie afbeelding 1).

Bron: Leeuwarder Courant van 20-6-1898

Zijn vader hertrouwde met J. Tjepkema, kreeg met haar vier kinderen en overleed in 1933 te Huizum. Wybren, die geen boer wilde worden, ging op 14-jarige leeftijd het huis uit om in de kost te gaan bij een onderwijzersechtpaar in Leeuwarden.²⁾ Dat was in die tijd niet ongewoon. Ook kinderen van de eilanden gingen (en gaan) naar 'de wal' en in de kost om voortgezet onderwijs te kunnen volgen. De maatschappelijk situatie in Noord-Friesland in die tijd kan bij dit besluit ook een rol hebben gespeeld. De laatste twee decennia van de negentiende eeuw heerste er een landbouwcrisis in geheel West-Europa. Ook in Noord-Friesland deden de gevolgen ervan zich diep voelen. Grote werkloosheid, armoede en arbeidsonrust teisterden de agrarische sector. Tussen 1880 en 1914 bracht het honderden Noord-Friezen ertoe naar Amerika te emigreren. Wellicht dat Wybren Wijnstra mede daarom voor zichzelf geen toekomst zag in het boerenbedrijf. In Leeuwarden volgde hij de MTS (bouwkunde) en na voltooiing van zijn opleiding vertrok hij naar Utrecht. "Vermoedelijk heeft hij daar een vervolgopleiding genoten of gewerkt en in de avonduren gestudeerd."³⁾ Het was niet ongewoon in die tijd waarin er nog geen beroepsopleiding bestond, om architect te worden door het volgen van allerlei cursussen, zoals bouwkundig tekenen, in combinatie met een stage bij een architect of architectenbureau. Welk onderwijs Wybren precies volgde en bij wie hij heeft gewerkt in het kader

van zijn opleiding is niet bekend. We weten dat hij in Utrecht op kamers woonde in de Van Limburg Stirumstraat nr. 8, vlakbij het Wilhelminapark. Daar bestaan foto's van, onder andere één waarop hij samen met (waarschijnlijk) medestudenten achter zijn tekentafel staat (zie afbeelding 2).

In het midden Wybren Wijmstra.

Bron: Archief van mevrouw E. Wijmstra-Mencke

De jonge architect

In december 1922, hij was toen 24 jaar, plaatste Wybren een advertentie waarin hij zichzelf afficheerde als 'Jong Architect' op zoek naar associatie met een gevestigd architect en met het doel diens bureau na enige jaren van samenwerking over te nemen (zie afbeelding 3). Kennelijk beschikte de jonge architect over de nodige middelen. Op een afschrift van deze advertentie staat overigens in zijn handschrift de vermelding: "Leverde niets op".⁴⁾

Wybren Wijmstra in 1922

Uit deze advertentie mogen we niet de conclusie trekken dat hij dus in dat jaar zijn loopbaan als architect begon. Er bestaan enkele foto's van werken van Wijmstra uit het begin van zijn

loopbaan, waarover zijn schoondochter mevrouw E. Wijmstra-Mencke gelukkig nog beschikt. Daar zit een foto bij van een in 1920 door Wijmstra ontworpen bouwwerk, een dubbel woonhuis in Sprang of Kaatsheuvel, Noord-Brabant (zie afbeelding 4). Bovendien werkte hij in 1921 aan

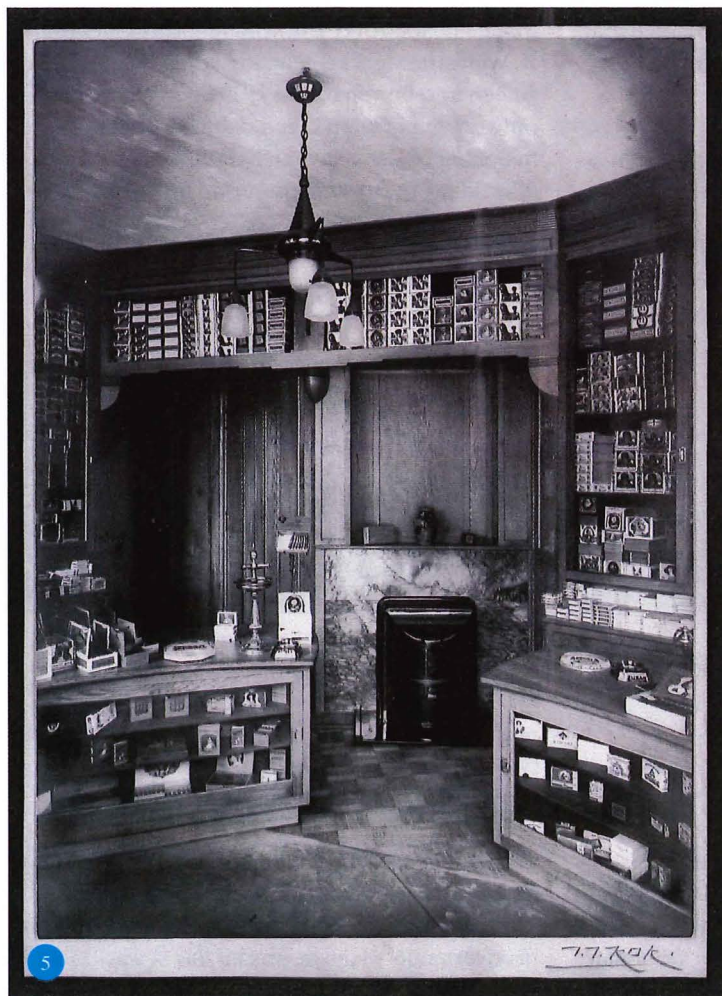
Dubbel woonhuis uit 1920 ontworpen door Wijmstra.

Bron: Archief mevrouw E. Wijmstra-Mencke

nog een opdracht in Sprang: de uitbreiding met twee klaslokalen van de bestaande school voor Christelijk Lager Onderwijs van de Vereniging voor Christelijk Volksonderwijs. In de advertentie voor de aanbesteding staat Wijmstra vermeld als architect wonende te Utrecht in de Van Limburg Stirumstraat. Toen hij de bovengenoemde 'associatieadvertentie' plaatste, was hij dus al werkzaam als architect.

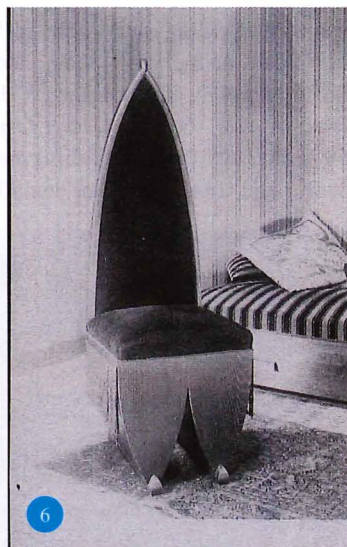
In 1923 treffen wij hem aan in Hilversum waar hij woont in de Langestraat nr. 7. Mevrouw Wijmstra-Mencke noemt een zekere Ir. Van Veen als architect bij wie hij een tijdlang in Hilversum heeft gewerkt. Deze naam komen we inderdaad tegen bij een bouwproject in Hilversum in 1924. Dat betrof een sigarenmagazijn op het Stationsplein voor de firma Verhulst waarbij het gebouw van de hand was van "Ir. Van Veen uit Breda", aldus De Gooi- en Eemlander van 10 mei 1924, en het interieur van "Wiemstra, architect alhier" (zie afbeelding 5).

We stuiten hier op een onderdeel van Wijmstra's activiteiten, waarmee hij zich vooral in het begin van zijn carrière lijkt te hebben beziggehouden: het ontwerpen van interieurs en meubels. In het archief van mevrouw Wijmstra-Mencke bevinden zich foto's van ontwerpen van meubels door Wijmstra

Interieur sigarenmagazijn in de stijl van de Amsterdamse School. Bron: Archief mevrouw E. Wijnstra-Mencke

uit het midden van de jaren twintig in de stijl van de Amsterdamse School (zie afbeelding 6). In de tijd dat Wybren Wijnstra in Hilversum werkte, was hij echter ook al actief in Maarssen en omgeving. In 1923 ontwierp hij in opdracht van de heer G.J. Loggers het woonhuis Binnenweg nr. 70 (zie afbeelding 7 op volgende pagina). De laatste regel van de bouwaanvraag luidt: "Met de uitvoering van het werk is belast W. Wymstra, bouwmeester, Langestraat 7, Hilversum." In mei van het jaar daarop was de woning klaar. Dit is waarschijnlijk het eerste project in de lange lijst van bouwprojecten die

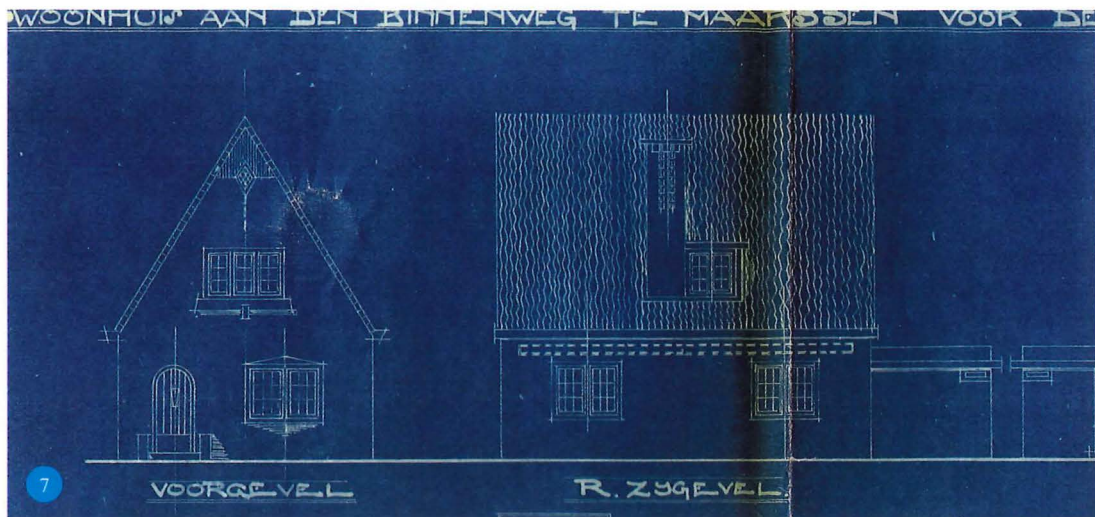

Stoel uit 1925. Bron: Archief mevrouw E. Wijnstra-Mencke. De stoel doet sterk denken aan de ontwerpen van J.B. van Loghem voor de meubelfabriek LOV in de jaren 1917-1924

Parkweg nr. 6, Vleuten, 1923. Bron: Archief mevrouw E. Wijnstra-Mencke

hij in Maarssen zou realiseren. In 1923 ontwierp hij tevens een woning in Vleuten aan de Parkweg nr. 6 in opdracht van H. Plomp (zie afbeelding 8). Zes jaar later zou hij voor dezelfde opdrachtgever een grotere woning bouwen, een villa, op een kavel naast de bestaande woning aan de Parkweg nr. 4. In 1930 zou hij in opdracht van weer andere leden van de familie

Woonhuis Binnenweg 70, ontwerp uit 1923. Bron: Archief RHC Vecht en Venen

Plomp, de eigenaren van de Steenfabriek Vecht en Rijn, een tuinderswoning bouwen langs de Vecht. Nu de naam Plomp is gevallen doet zich onvermijdelijk de vraag voor naar de betekenis van de relatie met Hubertine Joanna Plomp, het meisje waarmee hij in 1925 zou trouwen, voor de verkrijging van opdrachten in Maarssen en omgeving. Hubertine Plomp was de oudste dochter van Alexander T. Plomp en Louise Matthes uit Breukelen. Alexander Plomp woonde destijds op 'Vrederust' aan de Straatweg te Breukelen en was één van de firmanten van de Steenfabriek Vecht en Rijn langs de Vecht op de grens van de (voormalige) gemeenten Maarssen en Breukelen. Later, in de tijd dat Wijmstra Hubertine leerde kennen, woonde de familie op huize 'Richmond' aan de Kerkweg in Maarssen. De relatie met deze familie met een ongetwijfeld wijd vertakt netwerk van maatschappelijke relaties in de Vechtstreek, kan verklaren hoe Wybren Wijmstra als jonge, nog onbekende architect uit Hilversum, opdrachten kreeg in Maarssen en omgeving. Hubertine was toen zij Wybren ontmoette apothekersassistente. Het kan zijn dat zij bij haar aangetrouwde neef werkte, want er waren in de familie Plomp twee apotheekhoudende huisartsen. Eén daarvan was dokter Broertjes met een praktijk in Hilversum. "Misschien zijn Hubertien en Wybren elkaar wel tegengekomen in Hilversum waar hij aanvankelijk woonde?"⁵⁾

Hoe het ook zij: in 1924 was Wybren Wijmstra wederom als architect actief in Maarssen. Hij ontwierp toen het woonhuis, of zoals op de blauwdruk staat de 'kleine middenstandswoning', Binnenweg nr. 68 in opdracht van J.W. van Duinen, dorpsveldwachter te Maarssen. Het werd gebouwd door aannemer De Heul voor de som van f 5000,- (zie afbeelding 9). Dit huis en het eveneens door hem ontworpen woonhuis op nr. 70 staan op de grond die voorheen hoorde bij de buitenplaats Huis Ter Meer langs de Vecht. In het boek "Maarssen, Geschiedenis en Architectuur" wordt over de woning op nr. 70 onder andere gezegd: "Details als de ruitvormige roeden, overstekend dak, de houten consoles onder de dakgoot, de soort baksteen, de metseldecoraties en de robuuste schoorstenen zijn

Detail van de entree van Binnenweg nr. 68. Foto: J. Simonis

stijlkenmerken van de Amsterdamse School.”⁶⁾ In hetzelfde jaar 1924 voltooide Wijmstra in opdracht van notaris L.G. James de bouw van een groot woonhuis annex notariskantoor en garage op de hoek van de Straatweg/Kerkweg, nu Kerkweg nr. 43. De opdracht was al in mei 1923 verstrekt, maar aangezien het kantoorgedeelte lopende de vergunningsprocedure alsnog vergroot moest worden, duurde het enige tijd voor de bouw een aanvang kon nemen. Het huis draagt de naam ‘De Sonnehoeck’. Het heeft gezien de oude functie twee entrees: aan de Kerkweg de deur voor het notariskantoor en aan de Straatweg (voorgevel) de deur van het woonhuis (zie afbeelding 10). De belangrijkste verandering die het huis in de loop der jaren heeft ondergaan, is het dichtmaken van de open loggia om zo een extra kamer te verkrijgen. Ook dit huis heeft stijl-details die ontleend zijn aan de Amsterdamse School.

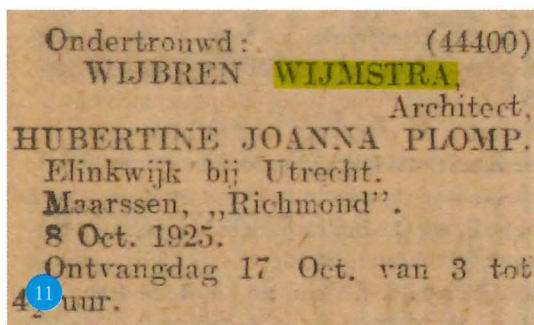

Notariswoning en -kantoor Kerkweg nr. 43, ontworpen in 1923, gebouwd in 1924. Bron: Archief mevrouw E. Wijmstra-Mencke, foto uit 1924

Na de bouw van het notarishuis aan de Kerkweg/ Straatweg in 1924 kreeg Wijmstra in december 1924 nog een prestigieuze opdracht in Maarssen: de bouw aan de Straatweg nr. 5 van een landhuis voor mededirecteur M.W. Land van Verzinkerij Bammens. Dit huis is in 1925 in gebruik genomen. Het huis toont invloeden van de Engelse landhuisstijl en wordt in de pre-inventarisatie van het ‘Monumenten Inventarisatieproject Provincie Utrecht’ (MIP) in 1984 als volgt omschreven: “(...) groot landhuis met siertuin er omheen. Het pand heeft horizontale en verticale uitspringende gedeeltes, waardoor de plattegrond, alsmede de dakvorm complex is. (...) aan de voorzijde een kleinere rechthoekige erker met daarboven een balkon met een hek van siersmeedwerk. Links

van deze erker in een inpandig portiek een getoogde panelendeur. Alle draaivensters hebben groen geverfde ijzeren roeden.” De architectonische waarde van het pand is volgens dit project gelegen in de gevelindeling (de grote ijzeren vensters met roeden) en de hoofdvorm (gericht op het fabrieksterrein).”⁷⁾

Het jaar 1925 werd privé een druk jaar voor Wybren Wijmstra. Hij verhuisde van Hilversum naar Zuilen (Elinkwijk) en vestigde zich daar aan de Amsterdamse Straatweg nr. 80 bis. In de herfst van dat jaar verschenen er in het Algemeen Handelsblad kort na elkaar twee mededelingen: op 8 oktober de mededeling dat Hubertine en hij in ondertrouw waren gegaan en vervolgens op 22 oktober dat zij in het huwelijk waren getreden (zie afbeelding 11).

Bron: Algemeen Handelsblad van 8-10-1925

Het echtpaar woonde niet lang aan de Straatweg want eind juni 1928 verhuisden ze naar Maarssen en vestigden zich aan de Julianaweg nr. 1 (nu nr. 26).⁸⁾ Op dat adres werd in 1932 hun enig kind geboren, zoon Tiete Alexander, roepnaam Lex, die later als wetenschapper werkzaam zou zijn aan de Universiteit van Amsterdam. In Maarssen zou Wybren Wijmstra in 1935 zijn eigen huis met atelier bouwen: ‘De Hooge Stoep’ aan de Kerkweg. Overigens blijkt uit de geboorteaankondiging in 1946 van zoon Johannes van de familie Van der Vlucht, de burens van Wijmstra, dat zij hun deel van het huis (twee onder één kap) ‘t Lichthuis’ noemden, terwijl op de gevel van het deel van de familie Wijmstra ‘De Hooge Stoep’ stond.

In dit huis zou Wijmstra ook een zeer moeilijke periode uit zijn leven doormaken, de jaren van de Tweede Wereldoorlog. Hij mocht zijn beroep vanaf

1942 niet meer uitoefenen omdat hij weigerde te voldoen aan de eis van de bezetter om lid te worden van de Kultuurkamer. Het waren gevaarlijke jaren omdat hij actief was in het verzet. Er zaten regelmatig onderduikers in de kelder van 'De Hooge Stoep' die 's nachts naar adressen in de Bethunepolder werden gebracht.

en Maarsseveen. Ook was hij voorzitter van de Afdeling Maarssen van het Volksonderwijs en lid van het Bestuur van de Nederlandse Protestantenvbond, afdeling Maarssen/Breukelen, hoewel bij hem in het bevolkingsregister als religie vermeld staat: 'Géén'. Bij zijn echtgenote staat als religie 'N.H.'.

*∴ Hij kon zijn beroep vanaf 1942 niet meer uitoefenen
∴ omdat hij weigerde lid te worden van de Kultuurkamer*

Eind 1945 werd Wijmstra lid van een kiescollege dat een voorlopige gemeenteraad moest samenstellen in afwachting van de verkiezingen het jaar daarop.⁹⁾ Het college was samengesteld uit mensen die actief waren geweest in de Binnenlandse Strijdkrachten (BS). Direct na de oorlog kreeg hij ook een belangrijke opdracht: het herstel en de herbouw van de vele boerderijen die in de oorlog waren beschadigd of vernietigd. Zo heeft hij in Maarssen leiding gegeven aan het herstel van de boerderijen in de door de Duitsers geïnnundeerde Bethunepolder. De maatschappelijke omstandigheden in de naoorlogse jaren, de wederopbouwperiode, gekenmerkt door schaarste aan geld, bouwmaterialen en een traag op gang komende woningbouw, weerspiegelen zich in de opdrachten die Wijmstra in die jaren kreeg. Dat wordt duidelijk in een door ons samengestelde lijst van bouwwerken van Wijmstra die wij in deel 2 en 3 van deze artikelenreeks zullen presenteren.

Een man die altijd een doel voor ogen had

Wybren Wijmstra was een ondernemende man, niet alleen als architect. Zijn schoondochter typeert hem als "een man die altijd een doel voor ogen had." Dat blijkt ook uit zijn vele maatschappelijke activiteiten. Zo was hij in de jaren dertig secretaris-penningmeester en vanaf 1939 voorzitter van het Waterschap Bethune, secretaris van het Departement Maarssen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, secretaris van de Avondvakteekenschool voor Maarssen

Graf van W. Wijmstra en echtgenote op de Algemene Begraafplaats Maarssen. Foto: J. Simonis

Niet alleen de gebouwde maar ook de natuurlijke omgeving interesseerde hem. “Hij streed voor een schone Vecht, zonder woonboten”, aldus zijn schoondochter. Dat deed hij met name als lid van het Bestuur van de Commissie voor het Vecht- en Oostelijk en Westelijk Plassengebied. Hij was ook lid van de ‘Commissie Stad en Dorp’ van de afdeling Utrecht van de Bond Heemschut, lid van de Monumentencommissie Abcoude en lid van het Bestuur van de VVVB (Vreemdelingenverkeer en Natuurbehoud) in de Vechtstreek.

Naast het uitoefenen van zijn beroep was hij ook nog op andere manieren actief in zijn vakgebied. Hij trad op als docent aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Rotterdam in de cursus voor Voortgezet Bouwkundig Onderricht. Hij was na de oorlog lid van meerdere architectencommissies, ingesteld door diverse wederopbouwinstanties die moesten adviseren over de keuze van de architect bij bouwprojecten en op deze wijze invloed uitoefenden op de architectonische kwaliteit van de wederopbouwprojecten. Hij was ook actief binnen zijn beroepsorganisatie, de Bond van Nederlandse Architecten (BNA), als lid van het Bestuur van de afdeling Utrecht en als lid van de ‘Raad van Orde’ in het ‘District Centrum’.

In één van de necrologieën die na zijn onverwachte dood op 62-jarige leeftijd in 1960 verschenen, werd gezegd dat hij van alle opgaven binnen het vak van architect in het bijzonder hield van ‘woningbouw’ en dat hij een diepgaande studie had gemaakt van de bouwgewoonten in de Vechtstreek. Dat resulteerde in “de drie schilderachtige huizen in Vreeland, die in de architectenwereld bijzondere aandacht trokken.”

Wybren Wijnstra werd langs zijn geliefde Vecht begraven op de Algemene Begraafplaats in Maarssen. Zijn Hubertine Joanna overleefde hem niet lang. Zij overleed in 1961, eveneens op 62-jarige leeftijd en werd bij hem te ruste gelegd (zie afbeelding 12). ●

Noten

1. Sat(h)e of state: in Friesland vroeger gebruikt ter aanduiding van een geheel van landgoederen inclusief gebouw (boerderij); vaak als aanduiding van een aanzienlijke boerderij. Gebruik van de term verschilt echter ook per streek. Bron: Wikipedia.
2. Deze biografische gegevens zijn verstrekt door mevrouw E. Wijnstra-Mencke, weduwe van de zoon van architect W. Wijnstra. De informatie over Friesland komt uit: Johannes van Dijk, Dorpen bij het wad en in de vlieterpen, Stichting Erfskip Terpdoarpen, 2006.
3. Bron: mevrouw E. Wijnstra-Mencke.
4. Documentatie van mevrouw E. Wijnstra-Mencke.
5. Uit een brief van de heer J.C. Plomp te Maarssen aan de HKM d.d. 23 februari 1915 met informatie over W. Wijnstra en Hubertine Plomp en de genoemde tuinderswoning.
6. M. Bous, e.a., Maarssen, Geschiedenis en Architectuur. Monumenten-Inventarisatie Provincie Utrecht (MIP), 2007, p.116.
7. MIP-inventarisatieformulier 6 augustus 1984, bladnr. 393, Bureau Monumentenzorg, PPD Utrecht.
8. Merkwaardig is alleen dat in de ‘Naam- en Adreslijst van de inwoners van de gemeente Maarssen en Maarseveen 1927’ W. Wijnstra (architect) reeds vermeld staat als wonend aan de Julianaweg.
9. Informatie over Wijnstra in de oorlog is verstrekt door mevrouw E. Wijnstra-Mencke en de heer Hans van der Vlucht, zoon van de buren van Wijnstra op ‘De Hooge Stoep’. Zie ook het boek van W. Smits, Maarssen 1940-1945, Maarssen 1990, p.189.

Boomplantdag Bloemstede. Foto: Jan J. van Dijk.

De bouw van Maarssenbroek Deel 10

Door: Arie de Zwart

Algemeen

De vorige bijdrage werd beëindigd met waarderende woorden over het bouwresultaat, zoals tempo, activiteit en creativiteit. Daarmee werden de basisomstandigheden geschapen voor bewoning door een snelgroeiende bevolking in de wijken Bloemstede en Boomstede. Voor het openbare leven waren echter nog allerlei wijkvoorzieningen nodig. Een wijkraad van inwoners werd ingesteld. Opbouwwerker Hans de Block adviseerde en stimuleerde. De wijkkrant zorgde voor informatie en de communicatie. De bewoners werden zo veel mogelijk ingeschakeld bij werkgroepen, commissies en stichtingen. Bij de groei van de wijk leidde dit een enkele keer tot irritatie, omdat nieuwe bewoners zich niet vertegenwoordigd voelden door de bewoners van de eerste bouwblokken. De rol van de opbouwwerker leverde hem soms ook kritiek op. Zijn informatie tijdens voorlichtingsavonden werkte verhelderend.

Werkzaamheden wijkraad

Door regelmatig overleg (vanaf 8 april 1975) met het College van Burgemeester en Wethouders kon de raad coördinerend en voorlichtend werken met betrekking tot werkgroepen, commissies en stichtingen zoals werkgroep Maarssenbroeksedijk, Stichting wijkactiviteitencentrum 'De Eendenkooi', Omni sportvereniging Maarssenbroek, werkgroep Groenvoorziening en Verkeer, werkgroep Peuterspeelzalen enzovoort. Op 21 april 1975 vond een tweede gesprek met B en W plaats waarbij onder meer een aantal praktische zaken aan de orde kwam zoals subsidie voor 30 april en 5 mei, prullenbakken in de wijk, uitlaatmogelijkheden voor huisdieren, schoonhouden singels door een veegboot, betere bewegwijzering, beveiliging bouwplaatsen enzovoort (zie afbeelding 1).

Groeiernkwestie

Een belangrijk probleem was dat Maarssenbroek door de Rijksoverheid niet als groeiern werd aangewezen, waardoor de gemeente zelf voor de

2

Vuilverbranding. (Uit wijkkrant Bloem- en Boomstede mei/juni 1975).

financiering van allerlei voorzieningen moest zorgen. Het gevoel van onredelijkheid met betrekking tot de groeikernkwestie werd door velen gedeeld. De heer Achterberg uit Bloemstede ging zelfs zover dat hij de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een brief stuurde. Een kort citaat daaruit: “Hierdoor deel ik u mede, dat ik als bewoner van de nieuwbouwwijk Maarssenbroek versta van uw halsstarrige volhouden om onze gemeente niet als groeikern te erkennen (...)”.

Ondanks kritische opmerkingen van bewoners lijkt het redelijk vast te stellen dat de gemeente, binnen de beperkte mogelijkheden, in overleg met de wijkraad heeft meegewerkt aan wijkvoorzieningen. Ook past een woord van waardering voor de inzet van de vele wijkvrijwilligers. Al met al zijn de meest noodzakelijke voorzieningen tot stand gebracht. Maar er moesten ook offers worden gebracht. We denken

hierbij aan het verdwijnen van de groenstrook aan de Maarssenbroeksedijk ten gunste van de bouw van kantoorgebouwen, de plannen voor de aanleg van de Noordelijke Randweg en de mogelijke bouw van een vuilverbrandingsinstallatie. De werkgroep Maarssenbroeksedijk riep op tot verzet: “Komt derhalve zeer zeker op de voorlichtingsavond van B en W in de sporthal van Maarssenbroek”: de werkgroep (zie afbeelding 2 en 3).

Tenslotte nog enkele data:

17 oktober 1975 Herziening Bestemmingsplan:

- a. De verdeling laagbouw 70% en hoogbouw 30% veranderde aanzienlijk ten gunste van laagbouw,
- b. Het kanaal Midden-West Nederland bij de Haarrijn kwam te vervallen
- c. De geplande Rijksweg 11, van de A2 in oostelijke richting (juist ten noorden van de Haarrijn) verviel eveneens

15 november 1975 Een half jaar na de start van het eerste deelplan voor woningbouw in Duivenkamp volgde het tweede (een complex van 265 woningen). Inmiddels was de bouw in Fazantenkamp al begonnen.

25 november 1975 De Gemeenteraad besloot een overeenkomst aan te gaan met C.S.O. (Combinatie Steden Ontwikkeling) voor het resterende deel van Maarssenbroek. ●

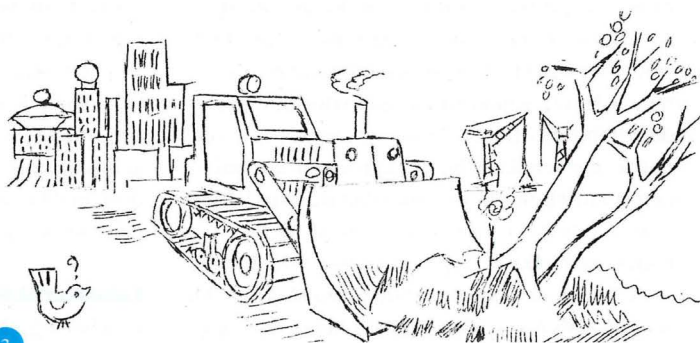
Bronnen

Kijk op Maarssen 1975 nr. 13.

Maandblad Bloem- en Boomstede 1975 nr. 7.

Gemeentelijke Publicatie: Maarssenbroek in data.

Tekeningen: C. Brekelmans

3

Groenstrook verdwijnt.

Bodemvondst, werpkoten uit Tienhoven

Door: Jaap Kottman

In Tienhoven aan de Tienhovense plassen woonden tot april van dit jaar Jan en Tineke Molhuysen. Zij woonden daar in een bijna paradijselijk gebied waar alleen de vogels de stilte doorbreken. Het achterland bestaat grotendeels uit legakkers en trekpaten. Deze legakkers werden vroeger gebruikt voor het drogen van de turf. Door stormen en vorst kalven de legakkers echter steeds verder af. Jarenlang heeft Jan Molhuysen de grond achter zijn huis moeten aanplemper, zoals zijn vader dat vele jaren voor hem deed.

Het huis van Jan Molhuysen staat achter op hun terrein aan de plas. Met antieke bouwmaterialen ingericht, ademt het huis een rustieke sfeer en het

uitzicht op het water is adembenemend. Jan is een enthousiast verteller: "Kijk, zie je die lange smalle stroken land tussen het water. Dat zijn de legakkers. Ik weet nog dat daar vroeger koeien liepen. Nu kan dat niet meer; daar zijn de akkers nu te smal voor. Ze bestaan voor een deel alleen nog maar uit riet. De grond eronder is vrijwel weggespoeld". Jan heeft al veel werk gestoken in het gebied. Met gesnoeide takken en bladeren verstevigde hij de buitenranden van zijn grond. "Vooraan is het ooit opgespoten, daardoor werd dat aaneengesloten land. Als ik een boom ging planten of ander graafwerk moest doen dan vond ik heel vaak delen van oude voorwerpen of zelfs oude kloostermoppen, al meer dan 200 van die kloostermoppen zijn hier uit de grond gekomen".

Turfwinning in het verleden

Turf was in de Middeleeuwen en vele eeuwen later nog, de belangrijkste brandstof. Vanaf ca. 1400 werd voor de stad Utrecht de turf onder meer verkregen uit de veengebieden ten oosten van de Vecht. Vanuit Utrecht werd een deel van deze turf weer verder verhandeld. Met pramen vervoerde men de turf via de Maarsseveense Vaart of de Nedereindse Vaart naar de Vecht.¹⁾ Daar werden de turven voor de stad overgeladen in trekschuiten. Veel turven werden echter ook lokaal gebruikt, vooral door de steenfabrieken en later ook door de buitenplaatsen langs de Vecht. Via de Tienhovense Vaart (later Tienhovensch Kanaal) kon de Vecht ook bereikt worden en daarlangs kon de turf naar Amsterdam vervoerd worden. De schepen brachten op de terugreis vuilnis en ophogingmateriaal mee zoals bakstenen uit de stad om het veengebied weer aan te vullen en op te hogen. Deze opgebrachte laag wordt ook wel 'toemaakdek' genoemd. Tussen het stadsvuil zaten allerlei fragmenten van gebruiksvoorwerpen zoals aardewerk potten, pijpenkoppen, tegels, drinkglazen, roemers en kleine metalen voorwerpen.

De werpkoten

Enkele van de meest interessante voorwerpen die Jan gevonden heeft, zijn zogenaamde werpkoten. Dat zijn de circa zes cm lange teenbotten van een rund die in de Middeleeuwen door kinderen als speelgoed werden gebruikt om een werpspel mee te spelen. Dat spel lijkt een beetje op kegelen. Daartoe werd bij sommige koten onderaan een gat geboord en die werden daarna gevuld met lood om harder te kunnen gooien. Op de koten die omgegooid moesten worden, waren verschillende tekens ingekrast die de waarde aangaven. De koten werden vervolgens op een rij gezet. De verzwaarde koten werden gebruikt om de gemerkte koten om te kunnen gooien. Daarna werd een telling gemaakt van de waarde van de omgegooide koten. Op verschillende afbeeldingen is dit werpspel te zien. De bekendste daarvan is het schilderij 'Kinderspelen' uit 1560 van de Vlaamse schilder Pieter Bruegel de Oude. ●

Noten

1. Een praam is een smalle boot met een platte bodem die met behulp van een lange stok (boom) kon worden voortgeduwd.

Uitsnede van het schilderij 'Kinderspelen' waarop kinderen zijn afgebeeld die het kootspel spelen. Iedere vondst duidt een stukje aan van de geschiedenis van het veengebied in Tienhoven. De grote kloostermoppen stammen uit de 13e- en de 14e eeuw. Afgezien van een aantal fragmenten van middeleeuwse voorwerpen stammen de gevonden fragmenten vooral af van voorwerpen vanaf de 17e- tot aan de 20e eeuw. De meeste hiervan zijn in de 18e eeuw te plaatsen. Het zijn stille getuigen van een lange periode met zware arbeid en veel bedrijvigheid in het veen.

: Dat zijn circa zes cm lange teenbotten van een rund die in
 : de Middeleeuwen door kinderen als speelgoed werden gebruikt
 : om een werpspel mee te spelen

Voorzijde van
 de acht koten uit
 Tienhoven.

Zijkant van de koten.

Koot ingekrast met negen omkaderde puntjes en daarnaast
 een dubbel kruis op een berg. Misschien is het een eigen-
 domsmerk of heeft het de betekenis van: gooi je deze om,
 dan ben je dood en verlies je de eerder vergaarde punten.

Met lood verzwaarde werpkoten uit Tienhoven.

De 'CLV Maarssen': tweemaal langs de rand van de afgrond

Deel 3

Door: Jan Simonis

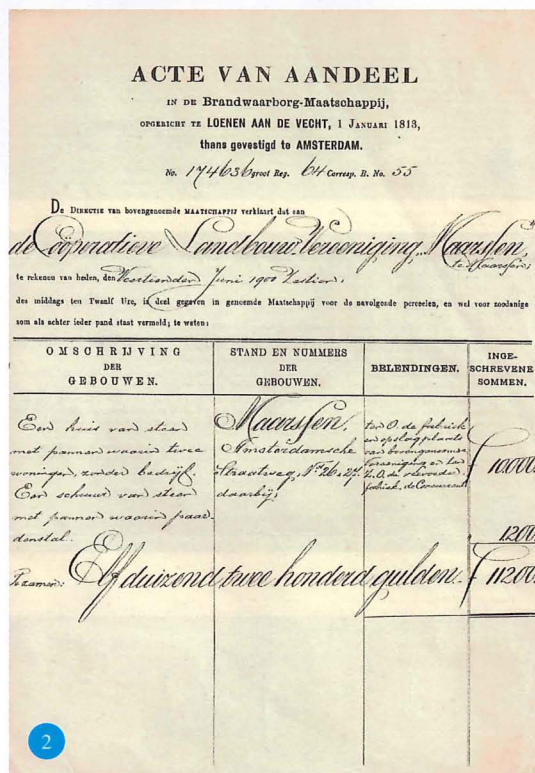
Vooraf

In Deel 2 hebben we de bouw van de 'maaldertij' beschreven en hoe het de coöperatie verging in de eerste maanden van haar functioneren. In dit derde en laatste deel beschrijven we de periode vanaf de Eerste Wereldoorlog tot het opgaan van de CLV Maarssen in de regionale coöperatie Midland in 1977. Spanningen binnen de coöperatie leidden in deze periode twee keer tot een voorstel voor liquidatie van de vereniging.

Eerste Wereldoorlog en crisisjaren

De eerste jaren van de 'maaldertij' verliepen financieel-economisch voorspoedig: van 1912 tot 1920 werd er jaarlijks een (kleine) winst behaald (zie afbeelding 1). De Algemene Ledenvergade-

ring was daar zo tevreden over dat unaniem werd besloten om voorzitter Van Doorn in het vervolg elk jaar een bonus toe te kennen van f 1,- voor elke f 1000,- omzet over een boekjaar. In 1916 vond ook een uitbreiding van de bedrijfsgebouwen plaats door de aankoop van het rechter deel van de dubbele witte villa op het terrein van de maaldertij (zie afbeelding 2).

Polis van de brandverzekering voor de dubbele villa en de paardenstal uit 1916.

Maar na de vette jaren volgden vanaf 1920 vijf magere jaren, die uiteindelijk zouden leiden tot het vertrek van de eerder zo gewaardeerde voorzitter.

Het vervoer van de goederen geschiedde in die jaren met drie paarden en twee wagens: een boerenwagen en een platte wagen.

Hem werd op een speciaal belegde vergadering van Bestuur en Commissarissen over de financiële resultaten van 1926 verweten dat hij te eigenmachtig optrad zonder de andere bestuursleden of de commissarissen te kennen in de verschillende transacties. Het bestuur was bovendien van mening dat steeds te grote voorraden werden aangehouden in de fabriek met kwaliteits- en renteverlies als gevolg. De notulen van 28 september: "Daar de heer Van Doorn dergelijke aanmerkingen op zijn beleid zeer onaangenaam vond, bedankte hij in deze vergadering als voorzitter en inkoper en als bestuurslid der vereniging. Door bestuur en commissarissen werd 't gevraagde ontslag eervol verleend."

De nieuwe voorzitter A. Verwey Dzn nam drastische maatregelen. Voorraden van producten waar geen vraag meer naar was, werden tegen inkoopsprijs verkocht, wanbetalers ontvingen een aanmaning met de boodschap dat zij voortaan contant moesten betalen en leden die niet al hun veevoer bij de coöperatie kochten, kregen bij een persoonlijk bezoek te horen dat zij bij de vereniging moesten kopen of anders als lid bedanken. Gezien het lage saldo bij de Boerenleenbank werd in september 1928 ook besloten om de financiële armslag van de Coöperatie te vergroten door “het grondkapitaal, ten bedrage van f 16.400,- in rekening courant te nemen.”¹⁾

Onder het voorzitterschap van Verwey Dzn volgden er drie jaren van behoorlijke winst in 1926-1927, 1927-1928 en 1928-1929. Meer dan voorheen werd aandacht besteed aan het vraagstuk van de wanbetalers en aan leden die elders hun veevoer betrokken. De maatregelen ten aanzien van deze leden werden ook harder: van schriftelijke aanmaning, huisbezoek en het treffen van betalingsregelingen tot het eisen van onderpand, inschakeling van een Incassobureau, oplegging van boetes, beslaglegging op eigendommen (vee) en ontzetting uit het lidmaatschap. Het voorzitterschap van

A. Verweij Dzn duurde echter maar kort, hij overleed in 1929 en werd opgevolgd door C. Versteeg.²⁾ Onder hem werd het beleid inzake wanbetalers en leden die elders kochten, voortgezet.

Vanaf de tweede helft van 1929 werden de gevolgen van de internationale economische crisis merkbaar. De prijzen van de grondstoffen daalden plotseling sterk, de winsten veranderden in verliezen en de omzet daalde van rond f 200.000,- in 1928 naar rond f 100.000,- in 1934/1935. In 1931 werd, naast allerlei andere bezuinigingsmaatregelen, het besluit genomen om niet meer op voorraad te kopen, maar alleen nog maar op basis van de bestellingen van de leden. In 1933 werd door Bestuur en Raad van Commissarissen een speciale vergadering belegd ter bespreking van de vraag hoe de omzet te vergroten. Men besloot als proef een 'reiziger' aan te stellen: een extra 'knecht' die regelmatig de bestaande afnemers moest bezoeken en ook moest trachten nieuwe afnemers te werven. Al eerder was, in de hoop op omzetvergroting, besloten om aan niet-leden eenzelfde prijs voor de producten te berekenen als aan leden. Voorheen betaalden niet-leden tien cent 'per zak' meer.

In 1934 kon de accountant melden dat voor het eerst sinds jaren weer sprake was van een behoorlijke winst (f 5.021,56) en van een kleine groei van de omzet. Dit was volgens hem te danken aan het gevoerde inkoopbeleid, de bezuinigingen en de aandacht voor omzetvergroting. De geringe omvang van de bestellingen door de leden en het hoge leden-debiteurensaldo bleven echter een punt van aanhoudende zorg. Vervolgens werd weliswaar in elk van de jaren tot de oorlog een kleine winst behaald, maar op de achtergrond speelde een groot probleem: onenigheid tussen de Coöperatie en de Boerenleenbank over de condities en de omvang van de kredietfaciliteiten. De Coöperatie wenste een verhoging van het krediet en drong ook aan op een verlaging van de rente, terwijl de Boerenleenbank, vooral onder

• “Daar de heer Van Doorn dergelijke aanmerkingen
• op zijn beleid zeer onaangenaam vond, bedankte hij
• in deze vergadering als voorzitter”

druk van de Centrale Raiffeisenbank in Utrecht, daarmee niet akkoord ging en juist grotere zekerheden nastreefde.

In 1939 kwam het tot een uitbarsting: de bank zegde het krediet op. Uit de notulen van de Buitengewone Algemene Ledenvergadering op 17 november blijkt dat de voorwaarden van de lokale bank voor voortzetting van het krediet voor het Bestuur onacceptabel waren en men op zoek was gegaan naar een andere kredietverstrekker. Via bemiddeling was men terecht gekomen bij de Amsterdamsche Bank, die onder bepaalde voorwaarden (onder andere 5% rente) bereid was gevonden de Coöperatie een krediet te verstrekken van f 75.000,-. Wat was nu voor de CLV Maarssen onacceptabel in de voorwaarden van de Boerenleenbank? We citeren de notulen:

“De heer Broekman (de accountant, J.S.) geeft een nadere uiteenzetting van de nadeelen, welke verbonden zijn aan de aansluiting bij het Centraal Bureau, één van de voorwaarden gesteld door de Boerenleenbank voor het verlengen van het krediet, waaruit blijkt dat door deze aansluiting de Coöperatie haar zelfstandigheid zou verliezen en een willoos werktuig zou worden in de handen van het Centraal Bureau.” (onderstreping door J.S.).

Bovendien bleek dat de verhouding tussen de Coöperatie en de bank verregaand verstoord was. Bestuurslid C. Spelt “gewaagt van een zeer onaangenaam onderhoud, dat het Bestuur gehad heeft met één van de Directieleden der Centrale Raiffeisenbank.” De leden besloten unaniem om geen aansluiting te zoeken bij het Centraal Bureau en het krediet onder te brengen bij de Amsterdamsche Bank.

Het Centraal Bureau

Wat was nu dat door de CLV Maarsen ‘gevreemde’ Centraal Bureau? De volledige naam kan dit duidelijk maken: ‘Nationale Coöperatieve Aan- en Verkoopvereniging voor de Landbouw “Centraal Bureau”’. Deze landelijke organisatie was bij de oprichting rond 1900 bedoeld als gemeenschappelijke organisatie van lokale aankoopverenigingen die landbouwbedrijfsbenodigdheden aankocht ten behoeve van de leden. Geleidelijk ontwikkelde het Centraal Bureau zich tot een organisatie die op velerlei terrein grote invloed uitoefende op de leden-organisaties. Toen de C.L.V. Maarssen gecon-

fronteerd werd met de eis van aansluiting bij het Centraal Bureau, had deze organisatie onder andere de bevoegdheid om eisen te stellen aan de inrichting van de statuten van de leden-organisaties, in het bijzonder de regeling van de onbeperkte aansprakelijkheid, waren leden verplicht ‘in de regel’ hun landbouwbedrijfsbenodigdheden bij het Centraal Bureau aan te kopen, hun jaarstukken door een door het Bureau goedgekeurde accountant te laten controleren en voor te leggen aan het Bureau. Het Bureau oefende voorts invloed uit op de benoeming van bedrijfsleiders bij de leden-organisaties, hield zich bezig met de financiële ondersteuning en sanering van noodlijdende coöperaties en had een (indirecte) invloed op de kredietverlening aan de coöperaties, want de centrale organisatie van de lokale boerenleenbanken, de Raiffeisenbank, overlegde bij kredietaanvragen met het Centraal Bureau.³⁾ Tegen deze achtergrond kunnen wij ons de beduchtigheid van de CLV Maarssen voor haar zelfstandigheid voorstellen, maar in maart 1940 moest de voorzitter mededelen dat er moeilijkheden gerezen waren bij het onderbrengen van het krediet bij een andere bank en deed hij het voorstel om toch aansluiting te zoeken bij het Centraal Bureau om op deze wijze de relatie met de Boerenleenbank te kunnen voortzetten. Op een Buitengewone Ledenvergadering in april spraken de leden zich vervolgens uit voor aansluiting bij het Centraal Bureau.

De CLV Maarssen zou op allerlei manieren met het Centraal Bureau te maken krijgen: onderzoek naar de (verondersteld) te hoge kosten, controle van de boeken, bemoeienis met de benoeming van een nieuwe bedrijfsleider, verstrekken van garantiestellingen voor kredieten en deelname aan verliezen, aandringen op fusiebesprekingen et cetera. De bemoeienissen van het Centraal Bureau hadden een dubbel effect op bestuur en leden: enerzijds voelde men zich door de hulp in toenemende mate moreel verplicht aan het Centraal Bureau, anderzijds leidde het tot interne spanningen. Die kwamen tot uitdrukking bij de benoeming van een nieuwe bedrijfsleider als opvolger van C. Gielen. Het bestuur van de CLV Maarssen liet de selectie van de nieuwe bedrijfsleider over aan het Centraal Bureau en dat kwam met een omstreden kandidaat. Eén van de bestuursleden, die overigens ook zijn zoon naar voren had geschoven

als kandidaat voor de functie, zegde daarop het vertrouwen in het bestuur op en wenste een buitengewone algemene ledenvergadering met als agenda-punt het ontbinden van de vereniging. In februari 1943 vond deze vergadering plaats en werd met 51 stemmen voor en 77 stemmen tegen het voorstel tot ontbinding van de vereniging verworpen. In een volgende vergadering werd de nieuwe bedrijfsleider/directeur alsnog benoemd.⁴⁾ Direct na de oorlog zou nogmaals een liquidatie van de Coöperatie dreigen. Tijdens de oorlogsjaren werden bij scherp dalende omzetten forse verliezen geleden, ook het ledental nam voortdurend af. Aan het eind van het boekjaar 1942-1943 was het ledental teruggelopen van 32 naar 23. A.J. Gielen, zoon van de (voormalige) bedrijfsleider, beschrijft de moeilijke omstandigheden waaronder in die jaren gewerkt moest worden:

“(…) in die twee laatste oorlogsjaren was het erg moeilijk om te malen, want er was bijna nooit stroom. Ik was in die tijd zowel op de dag als ’s nachts aanwezig om rede als er plotseling even stroom was, ik gauw ging malen, want de voedselvoorziening was zeer precair (...). Maar ja, al heel spoedig was het met de stroomleverantie helemaal gedaan. Ja, wat nu? We konden toen ergens een tractor op de kop tikken, die we ombouwden op generatorgas. (...) zo konden we nu weer malen, alhoewel het geen peuleschilletje was om die tractor met een antraciet generator te laten draaien.”⁵⁾

De naoorlogse jaren

De verliezen zouden zich in de jaren direct na de bevrijding doorzetten, alleen in 1946 kon het bestuur een kleine winst melden dankzij de inkomsten uit de werkzaamheden van de Coöperatie bij het herstel van de door de Duitsers geïnnundeerde gebieden zoals de Bethunepolder (zie afbeelding 3). Was dit niet het geval geweest, dan had de Coöperatie een groot verlies geleden op haar activiteiten. De zware verliezen in de boekjaren 1946-1947 (f 25.000,-) en in 1947-1948 (f 47.500,-) leidden tot heftige discussies in het bestuur en onder de leden. De verliezen werden vooral geweten aan het slordige beheer van de bedrijfsleider/directeur en daarmee ook aan het Centraal Bureau, want dat had immers deze directeur “opgedrongen.” Het Centraal Bureau zou dan ook, zo was de algemene opinie, met een oplossing moeten komen, zo niet, dan restte niets anders dan liquidatie van de vereniging. De oplossing kwam er: alle ledenschulden werden door het Centraal Bureau overgenomen!

Na deze sanering en onder het bewind van de in 1948 benoemde nieuwe directeur J.D. Knol verbeterde de situatie: ledental en omzet bleven jaarlijks stijgen, hoewel de winsten bescheiden waren en het debiteurensaldo problematisch bleef. Geleidelijk begon ook aandacht te ontstaan voor de levering van producten aan tuinders en werd de handel in landbouwwerktuigen vanaf 1950 verzorgd via een combinatie met meerdere coöperaties. Beide

*De door de Duitsers in april 1945 onder water gezette Bethunepolder.
Foto: Archief HKM.*

Bestuur, Raad van Commissarissen en Directie bij het veertigjarig jubileum in 1951. Van links naar rechts: K. Hoogendoorn (lid bestuur), G. Kroon (2e voorzitter), J. van Eck (voorzitter), J.D. Barneveld (voorzitter Raad van Commissarissen), J.D. Knol (directeur), E. de Graaf (lid bestuur), D. Floor (2e voorzitter Raad van Commissarissen), H.J. Visch (secretaris Raad van Commissarissen). Foto: Archief CLV Maarssen, HKM.

activiteiten zouden later ondergebracht worden in twee zelfstandige coöperaties, waaraan ook andere coöperatieve verenigingen deelnamen. “Op bescheiden wijze”, aldus de notulen, werd in 1951 het veertigjarig jubileum gevierd (zie afbeelding 4). Het bestuur hield een receptie en aan de leden werd een sigarenkistje met inscriptie aangeboden. Voorzitter en directeur constateerden op de speciale jubileumvergadering dat “de toekomst niet donker ingezien behoeft te worden en dat wij de tegenslagen van de laatste jaren wel te boven zijn.”

In het boekjaar 1961-1962 verliet directeur Knol de Coöperatie in Maarssen. De vereniging had toen 83 leden, een omzet van ruim twee miljoen gulden, maar ook nog steeds een problematisch debiteurensaldo. Dit saldo bedroeg 26,7 % van de omzet. De nieuwe directeur S. Komdeur werd “De gangmaker van fusie in Utrecht.”⁶⁾ In de regio Utrecht werd al tussen een aantal coöperaties samengewerkt rond de exploitatie van de mengvoederfabriek Firma Utrecht, maar deze samenwerking, waaraan ook een aantal niet-Utrechtse coöperaties deelnamen, verliep wegens uiteenlopende belangen niet goed. Komdeur wilde een

nieuwe Utrechtse regionale coöperatie stichten om daarmee de Utrechtse positie in de fabriek te versterken en om de centrale functie die de failliete veevoederfabriek SOL eerder had in de provincie, over te nemen.⁷⁾

De CLV Maarssen zou in 1976 nog net haar AOW halen, alvorens op 18 januari 1977 op voorstel van het Bestuur werd besloten om een fusie aan te gaan met de coöperaties Bilthoven-Soest en Eemnes (zie afbeelding 5). Daaruit zou de coöperatie Midland ontstaan met een omzet van 18,8 miljoen gulden, 270 leden en een vestiging van het hoofdkantoor op de Lage Weide in Utrecht met plaatselijke vestigingen en Welkoopwinkels in Bilthoven, Eemnes, Maarssen, Maarsseveen en Soest. Jaren later zou ook het laatste overblijfsel van de CLV Maarssen, de Welkoopwinkel, uit Maarssen verdwijnen (zie afbeelding 6). ●

Bestuur en Directie van de CLV Maarssen, gefotografeerd in november 1976. Van links naar rechts: S. Komdeur (directeur), E. van Eck (bestuurslid), W.H. van der Grift (bestuurslid), J. de Haan (voorzitter), J. Brouwer (bestuurslid), E. de Graaf (secretaris). Foto: Archief CLV Maarssen, HKM.

De leegstaande 'graanmalerij' van de CLV Maarssen, gefotografeerd in december 2001. Foto: H. van Bommel, Archief HKM.

Noten

1. Waarschijnlijk gaat het hier om een aanzuivering van een tekort of een vergroting van het krediet op de lopende rekening bij de Boerenleenbank (B.L.B.). Merkwaardig is dat eind 1931 hetzelfde besluit opnieuw genomen wordt. Is het eerste besluit nooit gerealiseerd? Met dank aan Jan Rijken voor advies inzake de interpretatie van deze en andere summieri en mede daardoor cryptische financiële passages in de notulen.
2. Versteeg zou negen jaar voorzitter zijn, hij overleed in januari 1938 en werd opgevolgd door G. Vendrig, die in 1940 opgevolgd zou worden door J. Verwey.
3. Gebaseerd op: J.H. van Stuyvenberg, Het Centraal Bureau, Rotterdam 1949, pp. 222 e.v.
4. In Utrecht kwam in 1941 een mede door het Centraal Bureau opgericht op- en overslagbedrijf voor meststoffen in problemen en dat leidde tot overleg tussen het Centraal Bureau en de CLV Maarssen over een fusie met de coöperatie die het bedrijf exploiteerde. De CLV zou o.a. personeel, machines en meubels overnemen van het geliquideerde bedrijf en ook een deel van de klanten. De voorgestelde kandidaat voor bedrijfsleider kwam van dit bedrijf. Deze achtergrond lijkt ook een rol te spelen in het interne conflict.
5. A.J. Gielen, *Geschreven verhalen*, pp. 25 en 26.
6. Zie: D. Markusse, *Een Coöperatie van Veehouders*, Woerden 1986, p. 118.
7. Zie de bijdrage van S. Komdeur over de CLV Maarssen in: D. Markusse, *Een Coöperatie van Veehouders*, Woerden 1986, pp. 118-128.

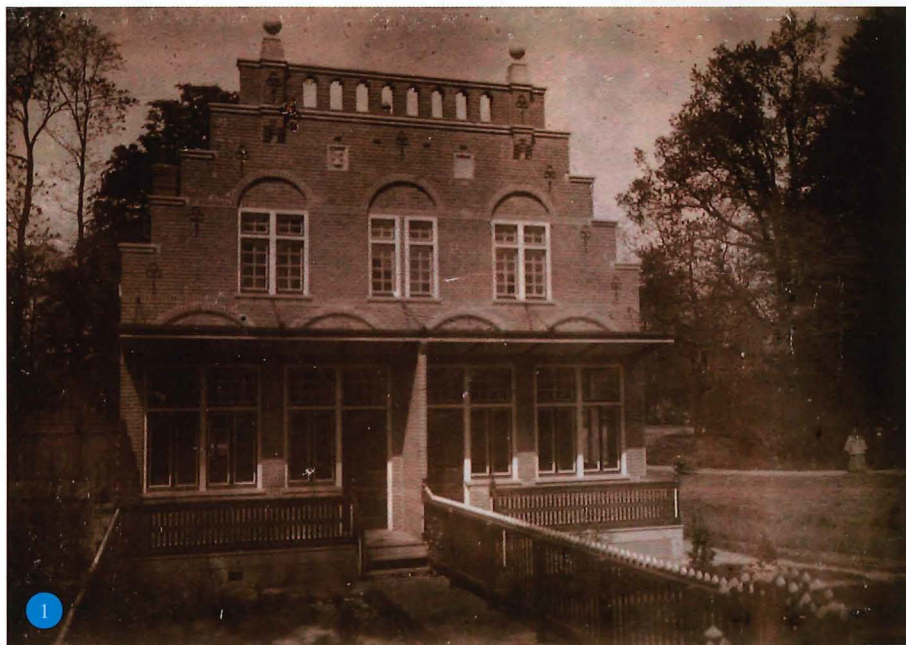
Fotoalbum Ridderhofstad Bolenstein

Door: H. Blaauw

Vorig jaar kwam ik door tussenkomst van ons lid Piet Kok in aanraking met de heer Hans van der Horst uit Kampen. Hij was al heel lang in het bezit van een oud fotoalbum van Bolenstein en wilde die plek op een zaterdag eens gaan bezoeken. Helaas was het hekel dicht en was er niemand thuis. Dan maar gezellig op een terrasje zitten in Maarssen. Op dit terrasje kwam hij in gesprek met Piet Kok, die hem iets vertelde over Bolenstein, maar hem ook vroeg of hij Van der Horsts telefoonnummer aan de Historische Kring in Maarssen door mocht geven. Zo gezegd zo gedaan. Na een prettig verlopen telefoongesprek van ongeveer een half uur met de heer Van der Horst spraken we af dat hij op Open Monumentendag weer naar Maarssen zou komen. Met een paar leden van het bestuur hebben wij op die dag kunnen kijken naar een fotoalbum van Bolenstein uit ongeveer 1914 met meer dan 40 oude foto's. De meeste daarvan waren van goede kwaliteit. De heer Van der Horst bleek na overleg bereid om het album aan de HKM te verkopen.

In de betreffende periode was Johan van de Vijsel de bewoner van Bolenstein. Hij was in augustus 1903 uit Amsterdam, waar de familie een grote houthandel had, naar Maarssen gekomen. Ook in Maarssen begon Van de Vijsel een houthandel en vestigde die op de hoek Bolensteinseweg/Straatweg, nu restaurant Auguste. De huizen met de spreuken op de luifel, ook wel Vijselhove genoemd, werden toen gebouwd en in mei 1913 kwam zoon Adriaan van de Vijsel met vrouw en kind in een van die huizen wonen, toen Bolensteinseweg 52. Cornelis Johannes Valkenstein, die de spreuken bedacht, kwam in april 1912 op nr. 53 wonen (zie afbeelding 1).

Johan van de Vijsel werd geboren op 19 juli 1848 te Amsterdam en overleed op 15 maart 1917 te Maarssen. In 1875 trouwde hij te Amsterdam met Johanna Hermina Schakel, geboren in 1853/54 te Amsterdam en overleden op 26 januari 1942 te Zeist. Uit het huwelijk van Johan en Johanna werden vier kinderen geboren: Adriaan (1877), Arie (1878), Johanna Margaretha (1880) en Constantia Carolina (1882) (zie afbeelding 2). Na het overlijden van Johan werd

De huizen aan de Bolensteinseweg nog zonder spreuken op de luifel. Cornelis Valkenstein woonde links van 1912 tot 1917. Rechts woonde Adriaan van de Vijsel met zijn vrouw en zoon.

De familie Van de Vijzel bij het klokkentorentje van Bolenstein.

Bolenstein verkocht aan J.M. de Muinck Keizer, eigenaar van de Demka staalfabriek te Zuilen. Zoon Adriaan van de Vijsel werd geboren op 21 juli 1877 te Amsterdam en overleed in 1976 te Den Dolder. Hij was kantoorbediende/koopman. Adriaan trouwde op 19 oktober 1905 te Amsterdam met Marianne Sophia Gerarda van Hove, geboren op 3 november 1882 te Nieuwer-Amstel en op 33-jarige leeftijd overleden te Zeist. Zij was een dochter van Bartholomeüs Johannes Wilhelmus Maria van

Hove (beeldhouwer/schilder) en Maria Cornelia Johanna Hekking. Uit het huwelijk van Adriaan en Marianne werd in 1909 één zoon geboren: Bartholomeüs Theophrastus (zie afbeelding 3). De zeer bekende kunstenaarsfamilie Van Hove was ook veel op Bolenstein te vinden (zie afbeelding 4). Adriaan woonde maar een jaar aan de Bolensteinseweg en vertrok in oktober 1914 naar Zeist. Hij bleef niet lang weduwnaar. In 1917 hertrouwde hij in zijn woonplaats met Edith Appeldoorn. Uit het huwelijk van Adriaan en Edith werd in 1918 een dochter geboren: Constance, roepnaam Conny, met wie ik in februari 2015 nog heb gesproken. Ze kon mij helaas geen extra informatie meer geven van de personen die op de foto's staan. ●

Adriaan en Marianne van de Vijsel-van Hove met zoon Bart aan de Bolensteinseweg te Maarssen.

De families Van de Vijsel en Van Hove op het bordes van Bolenstein.

Uit de oude schoendoos Deel 63

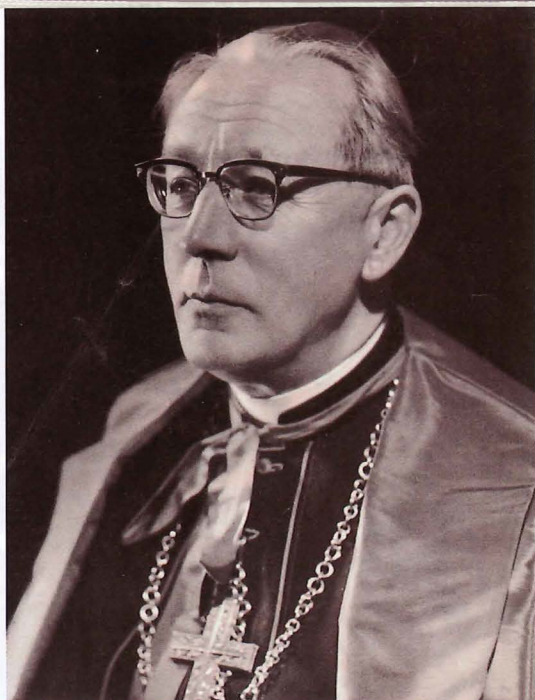
Door: Hans Sagel

R.K. Jongelingenvereniging Maarssen

Bovenstaande foto, door de Historische Kring Maarssen verkregen uit de nalatenschap van voormalig bestuurslid Nico van Tricht, brengt ons terug naar de jaren dertig van de vorige eeuw. We zien hier leden van de R.K. Jongelingenvereniging in Maarssen met hun geestelijk adviseur, de kapelaan Dr. B.J. Alfrink, bovenste rij, tweede van links. Jan van Veldhuizen schrijft in zijn boek "Een Eeuw Heilig Hart Parochie Maarssen 1885-1985" op pagina 81, dat in 1931 onder de regie van Dr. B.J. Alfrink (kapelaan in Maarssen van 1930 tot 1933) een uitvoering werd gegeven van het stuk "De Jacht van Hendrik de Vierde". Waarschijnlijk zien we dus de cast van dit stuk. Maar nu zoals gebruikelijk de vragen die bij een foto als deze opkomen. Is de kleding en de wapenuitrusting van de spelers wel in overeenstemming met wat je bij een jachtpartij zou kunnen verwachten? Of gaat men toch een ander toneelstuk opvoeren

en zo ja, welk stuk was dat dan? Verder willen we graag weten wie er nog meer op de foto staan. Zijn er lezers die door de vermomming heen kunnen kijken en bijvoorbeeld hun opa of vader herkennen? We horen het natuurlijk weer graag. Wat in dit geval wel duidelijk is, is de exacte locatie waar de foto is genomen, namelijk voor de ingang van de voormalige R.K. Jongensschool aan het huidige Nassauplein, daar waar tegenwoordig onder andere de kringloopwinkel "De Sirkel" is gevestigd. Een aardig bewijs daarvoor is de prentbriefkaart met een pentekening van de voorgevel, getekend door de architect van het gebouw, de heer M. Rietbergen uit Utrecht. Hierop is de vorm van het portaal waar de toneelgroep op de foto voor staat, goed te herkennen.

De op de foto nog jonge kapelaan Bernardus Johannes Alfrink (geboren Nijkerk 5 juli 1900, overleden Nieuwegein, 17 december 1987) zal op dat moment beslist niet hebben gedacht dat hij circa dertig jaar later als Kardinaal en Aartsbisschop van Utrecht de

Meermalen zag ik uit naar een gelegenheid U allen een tastbaar teken te geven van mijn erkentelijkheid voor Uw aller meelevens met de geestelijke en stof-felijke belangen van ons bisdom, bijzonder met de kerkenbouw. De gebeurtenissen van dit voorjaar geven mij thans een gerede aanleiding deze wens te verwezenlijken. In de dagen van het laatste Consistorie werd deze foto in Rome gemaakt. Moge het bezit er van bij U allen de band met Paus en Bisschop verstevigen. Dit teken van mijn dankbaarheid jegens U zij voor U tegelijkertijd een voortdurende aansporing om voor mij en geheel de H. Kerk te blijven bidden en ons Uw steun te blijven schenken.

Uw Bisschop

+ Ban. Kara. Aepinus

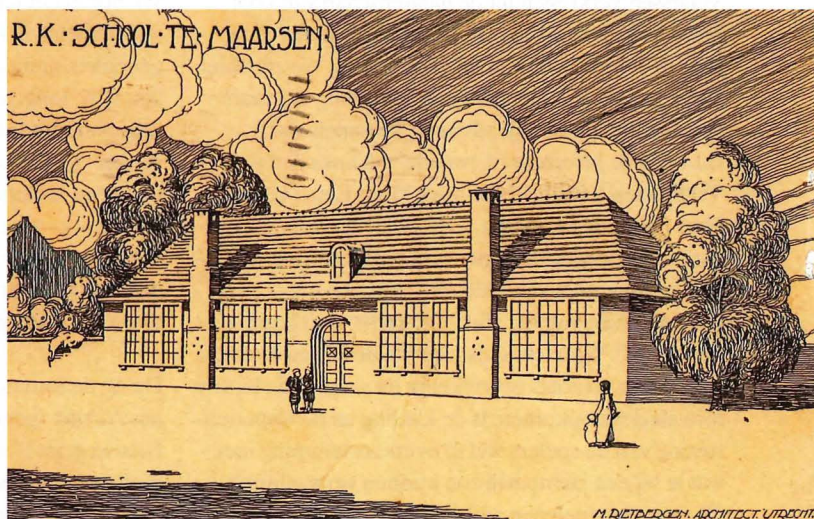

hoogst mogelijke post in de Nederlandse Rooms Katholieke Kerk hiërarchie zou bekleden. Van een oude Maarssense, inmiddels overleden dame die Mgr. Alfrink in 1960 feliciteerde met zijn benoe-ming tot Kardinaal, kreeg ik ooit deze foto, die hij haar toen samen met het bedankbriefje op de achterzijde, stuurde.

Naar aanleiding van de vorige aflevering "Feest-vreugde op de Breedstraat, mei 1945" reageerde als enige mevrouw Joop Renes-de Nijs uit Gieten in Drenthe. Daarvoor uiteraard ook weer veel dank! Zij was indertijd woonachtig in Maarssen en schreef mij enkele e-mails: "Van de vijf mensen die [op de foto] voorop lopen, heb ik er één herkend, namelijk Truus de Wijs (dochter van kapper De Wijs uit de Raadhuisstraat). Zij is van de eerste rij van vijf mensen de tweede van links. De andere vrouw is waarschijn-lijk Elly Kroes (dochter van slager Kroes uit de Raadhuis-straat). Daar ben ik echter niet zeker van". Een paar dagen

later vulde zij dit nog aan met: "Inmiddels denk ik nog iemand ontdekt te hebben, namelijk de middelste man van de eerste rij (met mondharmo-nica). Volgens mij is het Gerrit ter Wee."

Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl ●

het oude regthuys
eetcafé • feestcafé • catering

laan van niftarlake 101 • 3612bp • tienhoven
telefoon 0346 - 28 13 82 • website hetolderegthuys.nl

 Jeune
Fine Antiques

Inkoop - Verkoop - Interieurinrichting

www.jeuneantiques.com
Tel. 06-47963366

Breedstraat 26 Maarssen

PYGMALION BEELDENDE KUNST

Galerie & Kunsthandel

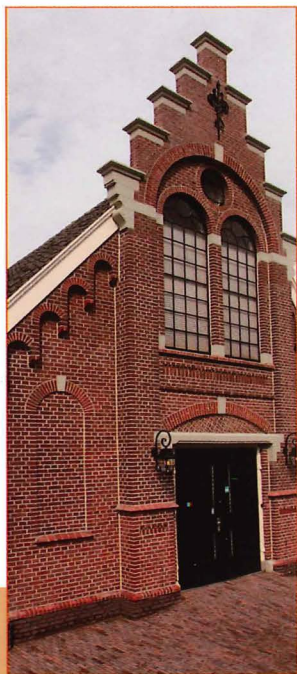
Schilderkunst, grafiek, beeldhouwkunst 1850-1950

Schilders o.a. Nic.Bastert, W. van Leusden,
W.Witsen, Is. Israëls, H.J.Haverman, J.Toorop,
P.J.Lutgers, M.Bauer, Th. van Hoytema, e.v.a.
Beeldhouwers o.a. Van Pallandt, d'Hont, Wezelaar
Open: tijdens tentoonstellingen vrij. t/m zo.
13 tot 17 uur & op afspraak

Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736

www.pygmalion-art.com

Wij lopen met u mee, in alle rust en vol aandacht.

De emoties zijn vaak zo overweldigend, het verdriet zo groot. Juist dan is het fijn als er iemand met u meeloopt, iemand die samen met u de tijd neemt om vorm aan het afscheid te geven. Wij luisteren naar u, helpen u en steunen u als het allemaal even te veel wordt.

Iedere stap die wij zetten, zetten we samen met u, in alle rust en vol aandacht. Zo ontstaat een persoonlijke uitvaart; een afscheid dat op een zachte manier deel gaat uitmaken van uw dierbare herinneringen. Een afscheid waarover u later kunt zeggen dat het goed was, omdat ieder detail zo precies aansluit bij uw wensen.

Op onze website vindt u meer informatie over onze manier van werken. Wilt u liever een persoonlijk gesprek? Bel ons dan voor een afspraak.

Snijders Uitvaartonderneming b.v.
telefoon: 0346 – 580132 (dag en nacht bereikbaar)

UITVAARTONDERNEMING SNIJDERS B.V.

Rouwcentrum en kantoor:
Kerkweg 14, 3603 CM Maarssen,
telefoon: 0346 - 580 272
fax: 0346 - 580 250
info@snijdersuitvaart.nl

Lid van REQUIEM UITVAARTZORG

Sterk door Service!

Nassastraat 14
3601 BG Maarssen
0346 - 58 50 30
ritter@era.nl
www.eraritter.nl
erarittermakelaardij
@ERA_Ritter

Meer informatie: www.eraritter.nl

• aankoop • verkoop • verhuur • taxaties • hypotheek